

LAUREA

Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä

Heiskanen, Sini

2009 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä

Sini Heiskanen
Palvelujen tuottaminen ja johtaminen
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2009

Sini Heiskanen

Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä

Vuosi 2009 Sivumäärä 72

Opinnäytetyöni käsittelee Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Tarkoituksena on selvittää opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Opiskelumotivaatiota on tarkasteltu tässä opinnäytetyössä Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) esittämän työmotivaatioteorian pohjalta. Opiskelun voidaan ajatella olevan opiskelijan työtä ja tästä näkökulmasta olen muokannut työmotivaatioteorian opiskeluun sopivaksi. Opiskelumotivaation kokonaisuutta on lähdetty tarkastelemaan persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön näkökulmista. Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä tarkastellaan myös sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmista Herzbergin (1954) motivaatioteoriaan liittyen.

Opinnäytetyöni lähtökohtana on ollut Laureassa vuonna 2007 alkanut Opintojen mitoitust ja kuormittavuus -hanke, jossa on selvitetty opiskelijoiden ajankäyttöä ja opintojen kuormittavuuden kokemuksia. Näiden tulosten selittämiseksi ja jatkoksi olen halunnut selvittää opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Opiskelumotivaatiota ei ole aiemmin tutkittu Laureassa.

Opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto on kerätty teemahaastatteluiden avulla loppukevällä 2009 Laurea-ammattikorkeakoulun Leppävaaran toimipisteen opiskelijoilta. Tutkimuksen kohderyhmäksi valitsin tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijat, joista haastattelin 11 opiskelijaa.

Aineisto on analysoitu sisällönanalyysin avulla muokkaamani opiskelumotivaatioteorian teemoja mukailen. Opiskelumotivaation kokonaisuudesta nousseita opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä on analysoitu Herzbergin (1954) motivaatioteorian pohjalta. Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavat tekijät rakentuvat pääasiassa mielenkiintoon, henkilökohtaiseen kasvuun ja tutkinnon suorittamiseen liittyvistä osa-alueista, myös opiskelukaverit ja alan arvostus on mainittu opiskelumotivaatiota lisäävinä tekijöinä. Opiskelijat näkevät tietojenkäsittelyn tulevaisuuden alana, jatkuvasti kehittyvänä ja monipuolisena. Opiskelumotivaatiota heikentävinä tekijöinä voidaan mainita erääläinen tavoitteellisuuden puute, epätietoisuus ja selkeys tehtäviin ja opintojen järjestelyyn liittyen sekä opiskelijoiden ristiriitaisten tavoitteiden esiin nouseminen ryhmätöiden yhteydessä.

Tämän opinnäytetyön tulokset ovat suuntaa antavia ja kertovat Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoiden opiskelumotivaation kokonaisuudesta ja opiskelumotivaatiota vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä. Työn tuloksia on mahdollista hyödyntää koulutuksen kehittämistyössä.

Asiasanat: Opiskelumotivaatio, sisäinen ja ulkoinen motivaatio, opiskelumotivaation kokonaisuus, opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät, teemahaastattelu, työmotivaatioteoria, sisällönanalyysi

Sini Heiskanen

Factors that enforce and undermine study motivation

Year	2009	Pages	72
------	------	-------	----

The aim of this thesis is to examine students' study motivation. This thesis concentrates on what are the enforcing and the undermining factors which affect students' study motivation. What exactly motivates students to study is an interesting question. There are many factors such as the curriculum, study environment and personality. The question of what motivates students is approached by using Viitala's and Ruohotie's theories on work motivation. The basis for this thesis is the project "Opintojen mitoitus ja kuormittavuus" (a study on students' time management and study stress) that started in Laurea in 2007.

The study employs a qualitative research method. Eleven Business Information Technology students at Laurea were interviewed for this thesis. The interviews were constructed in a theme interview format. The material has been analyzed by using content analysis. It follows the theory on study motivation.

The conclusion of this thesis is that students are generally speaking rather motivated. However, it is important to recognize that students have different aims and expectations towards studying. Some students are more motivated than others and this might create problems in certain situations, for example in group studies.

The enforcing factors in study motivation are interesting subjects, a good and encouraging social environment, opportunity for personal growth and, of course, the degree.

On the other hand, the lack of goals, unclear assignments and problems with other students in group assignments may decrease the study motivation.

Furthermore, the social environment is also important for younger students. The Information Technology sector was considered to be a very interesting and desired field amongst most of the interviewed students. In addition, almost all the interviewed students thought Information Technology to be a dynamic and continuously evolving field.

These results are directional and enlighten the reader on the enforcing and undermining factors in the study motivation of Business Information technology students at Laurea Leppävaara. The results may help in developing education in the future.

Key words: Studying motivation, intrinsic and extrinsic motivation, studying motivation wholeness, Study motivation enforcing and undermine factors, theme interview format, work motivation theory, content analysis

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Työn tavoite ja tarkoitus	8
1.2	Työn rakenne	9
1.3	Keskeiset käsitteet.....	9
2	Laurea-ammattikorkeakoulu	11
2.1	Learning by Developing -oppimismenetelmä	11
2.2	Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma	12
2.3	Opintojen kuormittavuus -selvitys Laureassa 2009.....	13
3	Opiskelumotivaatio	15
3.1	Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	16
3.1.1	Sisäinen motivaatio.....	17
3.1.2	Ulkoinen motivaatio.....	17
3.2	Opiskelumotivaation kokonaisuusteoria.....	18
3.2.1	Persoonallisuus.....	20
3.2.2	Opintojen sisältö ja saavutukset	23
3.2.3	Opiskeluympäristö	24
3.3	Herzbergin motivaatioteoria	27
4	Käytetyt tutkimusmenetelmät.....	28
4.1	Teemahaastattelu.....	29
4.1.1	Teemahaastattelun rakenne ja teemat.....	29
4.1.2	Teemahaastattelun toteutus	31
4.2	Sisällönanalyysi	32
5	Tutkimuksen tulokset	33
5.1	Tutkimukseen osallistuneet	33
5.2	Opiskelumotivaation kokonaisuuteen vaikuttavat tekijät	33
5.2.1	Persoonallisuus vaikuttavana tekijänä	34
5.2.2	Opiskelun sisältö ja saavutukset vaikuttavina tekijöinä	38
5.2.3	Opiskeluympäristö motivaatioon vaikuttavana tekijänä.....	40
5.3	Opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät.....	42
6	Tutkimuksen tulosten tarkastelu	44
6.1	Opiskelumotivaation kokonaisuus	44
6.1.1	Persoonallisuuden tarkastelu	44
6.1.2	Opintojen sisällön ja saavutusten tarkastelu	46
6.1.3	Opiskeluympäristön tarkastelu	47
6.2	Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavat tekijät	50
6.3	Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät.....	52
6.4	Tulosten luotettavuus	56

7	Johtopäätökset	59
8	Pohdintoja.....	61
	Sähköiset lähteet	66
	Painamattomat lähteet	67
	Taulukot	68
	Kuviot	69
	Liitteet.....	70

1 Johdanto

Oppimisen ja ammatillisen kasvun nähdään tapahtuvan yksilön ja toimintaympäristön vuorovaikutuksessa. Yksilöllä on oleellinen merkitys oppimistuloksiin nähden. Opiskelijan motivaatio, tahdonalainen kontrolli ja oman toiminnan arviointi ovat oleellisessa roolissa osaamisen kehittämisessä. Osaamisen katsotaan kehittyvän läpi elämän ja työuran. (Ruohotie 1998, 7 - 8.) Toimintaympäristön muutokset ja muuttuvat työelämän tarpeet asettavat näin ollen korkeakoulut ja opetuksen monien uusien haasteiden eteen. Haasteet liittyvät muun muassa korkeakoulujen profiloitumiseen, rakenteelliseen kehittämiseen sekä koulutuksen kansainvälistymiseen ja tutkimuksen ja opetuksen laadun korostumiseen. (Koulutus ja tutkimus 2007-2012, 13, 35.)

Opiskelu on opiskelijan työtä, johon hänellä tulee olla riittävät valmiudet sekä kyky opintojen suorittamiseen. Opiskelu edellyttää opiskelijan riittävää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä, tarkoituksenmukaista ja hyvää opetusta sekä oppimista tukevaa ympäristöä. Opiskelijan tulee kyetä ottamaan vastuu opintojen suunnittelusta ja ajankäytöstä. Opiskelu ja oppiminen vaativat myös motivaatiota sekä erilaisia taitoja opintojen suorittamiseksi. (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 41.)

Opiskelijoiden motivaation voidaan näin ollen nähdä olevan oleellisessa osassa ammattikorkeakoulussa opiskelua ja opiskelijoiden ammatillista kasvua. Tässä opinnäytetyössä olen tarkastellut Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Työn taustalla on tietoa Laureassa keväällä 2009 Opintojen mitoitus ja kuormittavuus - hankkeen yhteydessä tutkitusta opintojen kuormittavuudesta ja opiskelijoiden ajankäytöstä. Opintojen kuormittavuuden kokemuksia on käsitelty tässä työssä Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijoiden osalta. Nämä tulokset ovat olleet antamassa suuntaa myös tälle opiskelumotivaatiotutkimukselle ja tulosten analysoinnille.

Opiskelijoiden kuormittavuuden kokemuksista ja ajankäytöstä saadun tiedon jatkoksi opinnäytetyön aihe muodostui käsittelemään opiskelijoiden motivaatiota. Opiskelijoiden motivaatiota ei ollut tässä työssä mahdollista tutkia kaikkien laureaalaisten opiskelijoiden osalta, joten tutkimus rajattiin käsittelemään yhden koulutusohjelman opiskelijoita. Tutkimusryhmäksi valittiin Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijat. Koulutusohjelman valintaan on vaikuttanut sen vuosittaisen hakijamäärän pienuus aloituspaikkojen lukumäärän nähden, sekä kiinnostus kyseisen ryhmään opiskelumotivaation rakenteeseen.

Toisen vuoden opiskelijat on valittu tutkimuksen kohderyhmäksi sillä heidän voidaan ajatella joutuneen miettimään oman opiskelun tavoitteita ja syitä opiskeluun kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Opiskelumotivaatiota on tarkasteltu Ruohotien (1998) ja Viitalan (2004) esittämän työmotivaatioteorian pohjalta. Opiskelun voidaan ajatella olevan opiskelijan työtä, ja tästä näkökulmasta olen muokannut työmotivaatioteorian opiskeluun sopivaksi. Opiskelumotivaatiota tarkastellaan työmotivaation kokonaisuuden näkökulmasta, joka muodostuu persoonallisuudesta, työn ominaisuuksista ja työympäristöstä (Ruohotie 2002b 17; Viitala 2004, 151). Työn ominaisuudet on tässä tutkimuksessa muutettu opintojen sisällöksi ja saavutuksiksi ja vastaavasti työympäristö opiskeluympäristöksi. Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota tarkastellaan myös Herzbergin (1954) motivaatioteorian näkökulmasta sisäisen ja ulkoisen motivaation käsittelyn yhteydessä.

1.1 Työn tavoite ja tarkoitus

Työn tavoitteena oli saada tietoa siitä, mistä toisen vuoden tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opiskelijoiden opiskelumotivaatio on rakentunut sekä siitä, mitkä tekijät ovat olleet merkittäviä opiskelumotivaation syntymisen kannalta. Työn tarkoituksena oli selvittää tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet opiskelijan opiskelumotivaatioon sitä vahvistaen tai vastaavasti sitä heikentäen. Vahvistavilla tekijöillä tarkoitetaan opiskelijan opiskelumotivaatiota lisääviä tekijöitä ja vastaavasti heikentävillä tekijöillä opiskelumotivaatiota vähentäviä tekijöitä.

Tutkimuskysymys liittyy haluun selvittää, miksi opiskelijat opiskelevat ja mikä opiskelijaa motivoi. Tutkimuskysymyksen alakysymys on rajattu käsittelemään opiskelijoiden motivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä, joita on lähestytty kokonaismotivaatioteorian näkökulmasta. Tuloksilla pyritään vastaamaan kysymykseen opiskelijan motivaation rakenteesta sekä opiskeluun liittyvistä syistä ja tavoitteista. Tämä opinnäytetyö on aloitettu vuoden 2009 alussa ja aineisto on kerätty keväällä 2009. Aineiston analysointi on tehty kevään 2009 ja syksyn 2009 aikana.

Opinnäytetyössä käsitellään opiskelumotivaatiota opiskelijan näkökulmasta työmotivaatioteorian pohjalta. Aineiston keruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Teemahaastattelun runko on muodostettu käytetyn opiskelumotivaatioteorian pohjalta. Tähän opinnäytetyöhön on haastateltu yhtätoista Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijaa. Haastatteluaineisto on analysoitu sisällönanalyysin avulla haastattelunteemoja hyväksi käyttäen.

1.2 Työn rakenne

Opinnäytetyöni alkaa keskeisten käsitteiden lyhyellä määrittelyllä. Luvussa kaksi esittelen tutkimuksen taustaan ja lähtökohtaan liittyen Laurea-ammattikorkeakoulun, sen pedagogista innovaatiota Learning by Developingia sekä Opintojen mitoitust ja kuormittavuus -hankkeen tuloksia Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman osalta. Teoriaosuus koostuu motivaatiota käsittelevästä teoriasta opiskelumotivaatioon ja sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon liittyen. Esittelen työssäni muodostamani opiskelumotivaation kokonaisuutta käsittelevän teorian sekä käyttämäni Herzbergin motivaatioteorian. Työ jatkuu tutkimuksen toteutuksen kuvauksella ja käytettyjen tutkimusmenetelmien esittelyllä. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen tulokset ja analysoin niitä käytettyihin teorioihin viitaten sekä tarkastelen niiden luotettavuutta.

Työn lopussa olevassa johtopäätöksessä luvussa kerron työn etenemisestä ja sen vaiheista sekä työn tärkeimmistä tuloksista ja mahdollisista kehittämissuunnitelmista jatkoa ajatellen. Olen liittännyt työn loppuun luvun, jossa olen kirjoittanut itsearviointia ja pohdintoja opinnäytetyön eri vaiheista, tuloksista sekä omasta oppimisestäni.

1.3 Keskeiset käsitteet

Tämän opinnäytetyön keskeiset käsitteet liittyvät opiskelumotivaatioon ja opintojen kuormittavuuteen. Keskeisimmät käsitteet ovat opiskelumotivaatio, sisäinen ja ulkoinen motivaatio sekä opiskelumotivaation kokonaisuusteoria. Tärkeänä osana tässä työssä ovat opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät, joten nämä tutkimuksessa käytetyt käsitteet on myös avattu tässä yhteydessä. Opintojen kuormittavuus liittyy oleellisena osana työn taustalla olevaan tietoon, joten se on myös määritelty tässä yhteydessä. Keskeisimpien käsitteiden määrittelyä syvennetään teoriaosuudessa.

Motivaatiolla tarkoitetaan yksilön pyrkimystä saavuttaa jokin tavoite. Motivaatio kuvaa toiminnan voimakkuutta ja päämäärätietoisuutta. (Viitala 2004, 154.) Motivaatio sanana on peräisin *movere*- sanasta joka tarkoittaa liikkumista. *Movere*-sana on myöhemmin laajentunut tarkoittamaan käyttäytymistä ohjaavaa ja virittävää toimintaa. (Ruohotie 1998, 36.) Tässä työssä motivaation ajatellaan kuvaavan yksilön toiminnan päämäärätietoisuutta sekä pyrkimystä saavuttaa tavoitteet. Motivaatio antaa myös suuntaa toiminnalle. (Hyppänen 2007, 128.) Opiskelumotivaatio voidaan liittää hyvien arvosanojen tavoitteluun tai mielenkiintoon opiskeltavaa asiaa kohtaan. Syyt opiskelumotivaatioon voivat olla sisäisiä tai ulkoisia. Motivaatio voidaan myös nähdä omaksuttuna motivaatiotilana, jolloin tavoitteet on sisäistetty ja näin ollen koetaan tärkeiksi. Omaksuttu motivaatio liitetään usein arvosanoihin ja on näin

ollen ulkoisista syistä rakentuvaa. Vuorovaikutuksen ja yhdessä opiskelun nähdään myös ylläpitävän opiskelumotivaatota. (Opiskelumotivaatio 2007.)

Sisäinen ja ulkoinen motivaatio kuvaa yksilön toiminnan taustalla olevia tekijöitä. Sisäinen motivaatio on lähtökohdiltaan yksilön omaa sisäistä halua ja tarvetta työskennellä jonkin asian vuoksi. Syyt ovat yksilön sisäisiä, eikä niihin liity ulkoisia paineita tai palkkioita. Ulkoinen motivaatio on vastaavasti ulkoapäin säädelyä ja voi liittyä palkkioihin ja suorituksiin. (Ruohotie 1998, 37 - 38.) Opiskelijan opiskellessa sisäisen motivaation innoittamana oppimistulokset nähdään myös pysyvämpinä. Ulkoinen motivaatio liittyy ulkoisten palkkioiden tavoitteluun, eikä oppimisen nähdä olevan yhtä pysyvää. (Vilkko-Riihelä 2003, 450.)

Opiskelumotivaation kokonaisuus on rakennettu tässä työssä työmotivaatioteoriasta käsin. Käytetty Ruohotien (1998) ja Viitalan (2004) työmotivaatioteoria koostuu persoonallisuudesta, työn ominaisuuksista sekä työympäristöstä. (Viitala 2004, 151.) Tässä työssä opiskelumotivaatiota tarkastellaan persoonallisuuden, opiskelun sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön näkökulmista. Seuraavissa kappaleissa on määritelty tarkemmin nämä osa-alueet.

Persoonallisuudella tarkoitetaan yksilön kohtalaisen pysyviä ominaisuuksia, luonnetta ja käsitystä itsestä yksilönä (Vilkko-Riihelä 2003, 498 - 499). Persoonallisuudella tarkoitetaan kaikkia niitä piirteitä jotka tekevät yksilöstä inhimillisen ja yksilöllisen (Ruohotie 1998, 33). Persoonallisuutta käsitellään opiskelijan mielenkiinnon kohteiden, asenteiden ja tarpeiden näkökulmista. (Ruohotie 1998, 35 - 36, 41 - 42.)

Opintojen sisältöä käsitellään opiskelijan kokeman opintojen mielekkyyden ja vaihtelevuuden näkökulmista. Opintojen sisältöön liitetään myös opiskelijan vastuu, itsenäisyys, palaute ja tunnustus. Opintojen saavutuksiin liittyy opiskelijan opinnoissa eteneminen ja kehittyminen. (Ruohotie 1998, 38; Viitala 2004, 161.)

Opiskeluympäristöllä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa fyysistä ja sosiaalista ympäristöä, jossa opiskelu tapahtuu. Opiskeluympäristöön liitetään myös taloudellinen näkökulma, jota käsitellään tässä tutkimuksessa opintotuen ja tulevaisuuden palkan sekä turvallisuuden näkökulmista. Fyysisellä ympäristöllä tarkoitetaan opiskeluolosuhteita, opintojen järjestelyä, sosiaalisia etuja, siihen liitetään myös opiskelijan hyvinvointi. (Ruohotie 2002b, 17; Viitala 2004, 151, 153 - 154.) Sosiaalisella ympäristöllä tarkoitetaan johtamistapaa, joka viittaa tässä tutkimuksessa ohjaukseen ja opetukseen. Sosiaaliseen ympäristöön kuuluu myös ryhmäkiinteyden, sosiaaliset palkkiot, normit sekä ilmapiiri. (Viitala 2004, 68.)

Opiskelumotivaatiota vahvistavina tekijöinä pidetään niitä tekijöitä joiden opiskelija näkee vaikuttavan opiskelumotivaatioon sitä lisävästi. Vahvistavat tekijät edistävät opiskelijan

halua oppia ja ottaa asioista selvää. Vastaavasti heikentävät tekijät vähentävät yksilön halua ponnistella jonkin asian vuoksi.

Opintojen kuormittavuudella tarkoitetaan opinnoista aiheutuvaa stressiä ja ahdistusta. Opintojen kuormittavuuden voidaan ajatella olevan seuraus opiskelijan kokiessa opinnot liian stressaavina ja ahdistavina. Ylikuormittunut opiskelija luopuu helposti ymmärtävästä oppimisesta ja tyytyy ulkoa opetteluun. (Karjalainen 2007, 8 - 11.)

2 Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea on Suomen neljänneksi suurin laajalla metropolialueella toimiva monialainen ammattikorkeakoulu. Laurea-ammattikorkeakoulun toimipisteet sijaitsevat Espoossa, Hyvinkäällä, Lohjalla, Porvoossa sekä Vantaalla. Laurea tarjoaa koulutusta neljällä eri koulutusalueella. Koulutusta tarjotaan myös englanninkielellä. Laureassa on mahdollista suorittaa myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Opiskelijoita Laureassa on tällä hetkellä noin 8000 ja henkilöstöä noin 500. (Aho & Korhonen 2008, 15.; Tietoa Laureasta 2009.)

Laurea-ammattikorkeakoulun strategisina t & k -osaamisalueina toimivat hyvinvointi, palveluliiketoiminta ja yhteiskuntavastuu. Laurea on tutkiva ja kehittävä korkeakoulutasoista ammatillista osaamista tuottava palveluinnovaatioiden ammattikorkeakoulu. Laurean strategisena, toimintaa ohjaavana tahtotilana on olla vuonna 2010 täysivaltainen, kansainvälinen innovaatiotoiminnan ammattikorkeakoulu. (Aho & Korhonen 2008, 15, 22; Pedagoginen strategia 2007, 4-5.)

2.1 Learning by Developing -oppimismenetelmä

Laurea-ammattikorkeakoulussa on ollut käytössä elokuusta 2006 lähtien uusi opetussuunnitelma, jonka tarkoituksena on tukea palveluinnovaatioihin ja osaamiseen tähtäävän strategian toteutumista LbD - oppimismallin avulla (Kallioinen 2007). Learning by Developing (LbD), kehittämispohjainen oppiminen on Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintamallin innovaatio, jossa oppiminen on muotoiltu tutkimus- ja kehittämisprosessiksi (Aho & Korhonen 2008, 23). Laurea-ammattikorkeakoulun rehtori Pentti Rauhala kirjoittaa ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmauudistuksen taustalla olleen työelämäyhteistyön lisäämisen sekä työelämän kokonaisnäkömyksen puutteellisuuden (Rauhala 2007).

LbD-toimintamallissa hyödynnetään sekä sisäisiä että ulkoisia verkostoja ja tehdään jatkuvasti yhteistyötä työelämän kanssa. Osaamisen kehittyminen nähdään mahdollisena opiskelijoiden toimiessa erilaisissa asiantuntijayhteisöissä ja kehittämishankkeissa. Kehittämishankkeet vaativat yhteistyötä opiskelijoiden, opettajien sekä työelämän välillä. Työelämän kanssa tehtäväs-

sä yhteistyössä ei ole aina tarkoitus tuottaa uutta osaamista vain opiskelijoille, vaan parhaimmillaan vuorovaikutuksen tuloksena syntyy osaamista myös työelämän kehittämiseksi. (Pedagoginen strategia 2007, 5-6, 10-11, 13.) Ruohotie (1998) viittaa myös teoksessaan yhteistoiminnallisen ja tiimityöhön perustuvan oppimisen tuottavaan synergiaetuum, jossa erilaiset oppimistyyli- ja käsitykset tulevat esiin. Hän katsoo oppimisen olevan tehokkainta työelämän tilanteissa jossa johtajat, työntekijät sekä asiakkaat osallistuvat ongelmanratkaisuun. (Ruohotie 1998, 11.)

Ammattikorkeakoulutuksen kehittämisen taustalla on ollut tarve kouluttaa työelämän tarpeisiin uusia osaajia. Koulutuksessa pyritään ottamaan huomioon mahdollisimman hyvin työelämän ja yhteiskunnan tarpeet ja tarvittavien asiantuntijoiden kouluttaminen. Kansainvälinen kilpailu ja globalisaatio ovat myös asettaneet koulutuksen kehittämisen tärkeään asemaan. (Rask 2002, 31.)

Näin ollen Laurea-ammattikorkeakoulun voidaan ajatella olevan moderni ja nykypäivän työelämän tarpeet tunnistanut koulutusta tarjoava laitos. Laurean oppimiskäsitys tukee kehittämällä oppimista ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Opiskelijan rooli nähdään yhtistyö- ja kehitysprojektien tasavertaisena jäsenenä. Kansainvälisyys nousee myös oleellisena osaamisalueena esiin.

2.2 Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opetussuunnitelmassa korostuu tulevaisuuden toimintaympäristön merkitys sekä teknologian soveltamisen taito. Näillä osaamisalueilla tietojenkäsittelyn innovaatio-osaaminen nousee avainasemaan. Tietojenkäsittelyn osaamiseen liitetään taito kehittää yrityksen ja organisaation prosesseja tietoteknisin keinoin. Verkottuneessa yhteiskunnassa tietoverkkojen hyödyntämisen nähdään nousevan entistäkin oleellisempaan asemaan. (Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma 2007 - 2008.)

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opintoja järjestetään Leppävaaran ja Keravan toimipisteissä. Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa opiskelee tällä hetkellä 368 opiskelijaa (Leppävaara opintotoimisto 2009). Koulutusohjelmien painotukset eroavat jonkin verran. Leppävaarassa osaamisalueet koostuvat tietojärjestelmien määrittelyyn, toteutukseen ja suunnitteluun liittyvistä osa-alueista. Opiskelijan on tarkoitus oppia suunnittelemaan, kehittämään ja toteuttamaan tietoverkkoja sekä palveluja ja palvelutuotteita tutkimuksen ja kehitystoiminnan perusteella. Keravan Laureassa on mahdollista suuntautua digitaalisen median ja käyttöliittymien osaamisalueelle. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan sisältyy liiketalouden, viestinnän sekä johtamisen opintoja. (Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma 2009.)

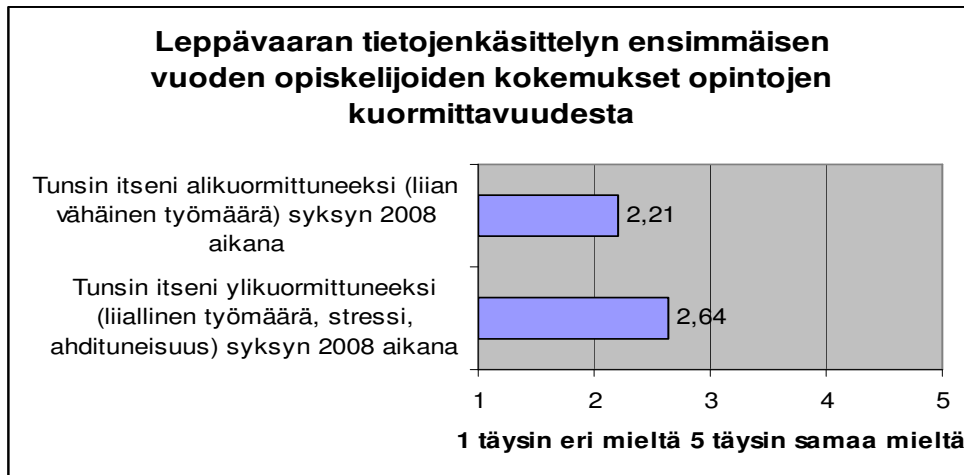
2.3 Opintojen kuormittavuus -selvitys Laureassa 2009

Laureassa käynnistettiin vuonna 2007 kaksivuotinen Turun ammattikorkeakoulun koordinoima Opintojen mitoitus ja kuormittavuus -hanke. Hankkeeseen liittyen Laurea-ammattikorkeakoulussa on toteutettu ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ajankäytön seuranta syksyllä 2008, tämän lisäksi opiskelijoiden kuormittavuuden kokemuksia on selvitetty keväällä 2009 toteutetun kyselyn avulla. Toimin Opintojen mitoitus ja kuormittavuus -hankkeessa harjoittelijana Laureassa joulukuusta 2008 lähtien toukokuun 2009 loppuun saakka. Oma roolini hankkeessa oli analysoida opiskelijoiden ajankäytön seurannan tulokset, sekä selvittää erillisen kyselyn avulla opiskelijoiden kokemuksia opintojen kuormittavuudesta. Nämä tulokset liittyvät Leppävaaran ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ajankäyttöön ja kuormittavuuden kokemuksiin. Tulokset ovat osaltaan lähtökohtana ja suuntaa antavina tekijöinä Leppävaaran tietojenkäsittelyn toisen vuoden opiskelijan opiskelumotivaatiota selvitetessä. Seuraavassa on esitelty syksyllä 2008 ja keväällä 2009 kerättyjä tuloksia.

Opintojen kuormittavuudella tarkoitetaan opiskeluun varatun ajan suhdetta opiskeltavaan ainekseen. Kuormittavuuden kokemukset liittyvät opiskelijan kokemaan stressiin ja ahdistukseen. Ylikuormituessaan opiskelijan ajatellaan luopuvan ymmärtävästä oppimisesta ja tuntevan halua luovuttaa. (Karjalainen 2007, 8-11.)

Opintojen mitoitus ja kuormittavuus -hankkeeseen liittyen Laureassa tutkittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ajankäyttöä ja kokemuksia opintojen kuormittavuudesta. Näiden tulosten perusteella voidaan todeta, että tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opiskelijat käyttävät opiskeluun aikaa noin 24 tuntia viikossa, mikä on noin kaksi tuntia vähemmän kuin keskimääräinen ensimmäisen vuoden laurealaisen opiskelijan opiskeluun käyttämä aika. (Heiskanen 2009.)

Kuormittavuuden kokemuksia selvittäneen kyselyn perusteella ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät ole kokeneet opintoja merkittävästi ylikuormittavina, alikuormittavuutta on koettu vain hieman. Kuormittavuuden kokemuksia kartoitettiin väittämien avulla, jotka liittyivät ylikuormittavuuden ja alikuormittavuuden kokemuksiin. Kyselyyn on vastannut 14 opiskelijaa Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta. Kyselyssä opiskelijat ovat arvioineet kuormittavuutta asteikolla 1-5, jossa 1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Kuviossa 1 on esitelty opiskelijoiden kuormittavuuden tuloksia. (Heiskanen 2009.)

Kuvio 1: Leppävaaran tietojenkäsittelyn ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemukset opintojen kuormittavuudesta (Heiskanen 2009)

Ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät ole kokeneet opintoja ylikuormittavina. Opiskelun kuormittavuutta aiheuttavina tekijöinä on kuitenkin mainittu tietämättömyys siitä, mitä opiskelijan pitäisi tehdä. Projektit ovat myös ajoittuneet samalla ajalle, mikä on aiheuttanut palautusajankohtien päällekkäisyyttä. Projektit on koettu osin liian hankaliksi. Opiskeluun liittyvät ylikuormittavuuden syitä on kuvattu avoimissa vastauksissa seuraavanlaisilla kommentteilla:

”Tietämättömyys mitä pitää tehdä.”

”Projektien määrä.”

”Projektityöt ei oikein sujunut.”

”Liikaa projekteja päällekkäin.”

”Tyhmät projektit ja tehtävät. Suurimmassa osassa EI MITÄÄN JÄRKEÄ.”

(Heiskanen 2009.)

Alikuormittavuutta ei myöskään ole koettu merkittävästi, mutta joitakin huomioita siihen liittyen on myös todettavissa. Alikuormittavuutta ovat osin aiheuttaneet samat tekijät kuin ylikuormittavuuttakin. Ryhmätyötaitojen heikkous ja tietämättömyys projekteista on koettu alikuormittavuutta aiheuttavina tekijöinä. Alikuormittavuutta on aiheuttanut myös ennako-odotusten alittuminen. Opiskelijoiden avoimista vastauksista on nostettavissa esiin muutamia syitä alikuormittavuuden kokemukselle:

”Ryhmätyöt eivät sujuneet. Ei tiedetty mitä pitäisi tehdä. Ryhmätyötaitot oli ryhmissä aika huonot.”

”Odotin ehkä hieman enemmän. Tuntuu etten pahemmin oppinut mitään syksyn aikana vaikka teimmekin paljon ryhmätöitä.”

(Heiskanen 2009.)

Näiden tulosten voidaan ajatella olevan suuntaa antavia lähdeettäessä tarkastelemaan opiskelijoiden motivaatiota. Syyt ylikuormittavuuden kokemuksille ovat lähinnä tietämättömyyteen ja suureen työmäärään liittyviä. Alikuormittavuuden kokemukset liittyvät myös tietämättömyyteen, ryhmätyötaitojen puutteellisuuteen sekä odotusten toteutumattomuuteen. Näiden syiden ja huomioiden voidaan ajatella kertovan myös jotain opiskelijoiden opiskelumotivaatiosta. Opiskelijat ovat kokeneet tietämättömyyden kuormittavuutta aiheuttavana tekijänä, vaikka tietämättömyyttä aiheuttavaa syytä se ei suoraan kerro.

Voidaan olettaa, että osasyynä kuormittavuuden kokemuksiin on opiskelijalle uuden opiskelutavan mukaan opiskelu aiempaan verraten. Laureassa opiskellaan Learning by Developing -kehittämispohjaiseen oppimiseen pohjautuvan mallin mukaisesti (Pedagoginen strategia 2007). Tämä on saattanut aiheuttaa opiskelijoille tietämättömyyden tunteen, jolloin tehtävät eivät ole olleet yksiselitteisiä.

Nämä aiemmat tulokset toimivat suuntaa antavana lähtökohtana tälle opinnäytetyölle ja lähdeettäessä selvittämään opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Miten opiskelijat kokevat opintojen mielenkiinnon, entä opintojen haasteellisuuden? Ovatko opinnot liian helppoja, jolloin ne eivät motivoi opiskelijaa? Onko ohjaus puutteellista, vai onko kyse opiskelijan omasta saamattomuudesta selvittää asioita? Entä mitä liittyy opiskelijan omiin asenteisiin koulutusta ja itseään kohtaan?

Seuraavassa luvussa käsitellään motivaation liittyvää teoriaa. Tässä yhteydessä käsitellään motivaatiota yleisesti sekä sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmista. Pääpaino kohdistuu opiskelumotivaation kokonaisuutta käsittelevään teoriaan ja Herzbergin motivaatioteoriaan.

3 Opiskelumotivaatio

Motivaatio ilmenee yksilön toiminnassa sisukkuutena, päämäärätietoisuutena, taisteluhaluuna sekä vahvana uskona johonkin (Viitala 2004, 154). Motivaatio saa aikaan tavoitteisiin suuntautunutta toimintaa, jonka voimakkuudesta riippuu se, miten innokkaasti yksilö pyrkii saavuttamaan asettamansa tavoitteet (Hyppänen 2007, 128). Motivaatio on toiminnan sytyke, joka virittää suoritukseen (Viitala 2004, 150). Ruohotie (1998) liittyy motivaation myös oppimisen itsesääteelyyn. Itsesääteely on tahdonalaista kontrollia ja se liittyy yksilön oman toiminnan tietoiseen ja kriittiseen arviointiin sekä tarkasteluun. Motivaatio on yhteydessä yksilön arvoihin, tavoitteisiin, uskomuksiin sekä odotuksiin. (Ruohotie 2002, 75.)

Yksilön käyttäytyminen ja toiminta muovautuvat persoona- ja tilannekohtaisesti. Ihmisen toiminta ja sen tehokkuus näkyvät kaikessa toiminnassa. Toiminnan tehokkuus ja motivaatio ovat riippuvaisia myös yksilön persoonasta, ympäristöstä ja yksilön kokemuksista. Synnynäi-

siä ovat persoonallisuuteen liittyvät tekijät, kuten henkinen ja fyysinen kapasiteetti. Ympäristö vaikuttaa yksilön kokemusten, havaintojen ja oppimisen kautta, millä on vaikutusta yksilön arvoihin, tahtoon ja tarpeisiin. Näiden kaikkien tekijöiden ajatellaan säätelevän yksilön käyttäytymistä. Motivaatiota kuvaa sen vapaaehtoisuus ja toiminnan tavoitteellisuus. Motivaatiolla kuvataan sitä astetta, jolla yksilö työskentelee saavuttaakseen jokin päämäärän. (Viitala 2004, 150 - 151.)

Motivaatio on yksi merkittävistä oppimisen edellytyksistä. Motivaatio säätelee yksilön toimintaa ja vaikuttaa samalla oppimisen määrällisiin ja laadullisiin tuloksiin. (Ikonen 2000, 66-67.) Byman (2002) kirjoittaa artikkelissaan Daniel Berlynen motivaatiokäsityksestä, jonka mukaan epävarmuus virittää uteliaisuutta ja kiinnostusta sekä saa aikaan tiedon etsintää. Pyrkimys lieventää epätietoisuutta aktivoi yksilön etsimään tietoa ja ratkaisua ongelmaan. (Byman 2002, 25.) Toiminnan viriämisen taustalla ovat yksilön biologiset tarpeet, jotka viittaavat yksilön hengissä pysymiseen. Rauste-von Wright, von Wright ja Soini (2003, 56.) näkevätkin yksilön kehityksen ja ympäristön vuorovaikutuksen kautta syntyvän tavoitteiden ja arvojen kokonaisuuden, joiden he ajattelevat kehittyvän läpi elämän.

Tässä työssä motivaatiota tarkastellaan opiskelumotivaation näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää opiskelumotivaation kokonaisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Seuraavaksi lähdän käsittelemään sisäistä ja ulkoista motivaatiota ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä.

3.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Palkkioilla ja kannusteilla nähdään olevan vaikutusta siihen, kuinka innokkaasti tavoitteisiin pyritään. Sisäisesti motivoitunut kokee työn tai oppimisen iloa, kun taas ulkoisesti motivoitunut pyrkii saavuttamaan vain hyvän arvosanan. (Ruohotie 1998, 37 - 38.)

Ihmisen voidaan ajatella olevan motivoitunut silloin, kun toiminnalle on asetettu jokin tavoite tai päämäärä. Tätä tavoitetta ja päämäärää voidaan kutsua myös yksilön intentioksi tavoitella jotakin. Intentionaalinen käyttäytyminen voi olla sekä itse määriteltyä, jolloin käyttäytyminen lähtee yksilöstä itsestään ja on luonteeltaan vapaaehtoista. Mikäli käyttäytyminen on kontrolloitua, sen lähtökohdat ovat ulkoa päin säädeltäviä. Nykyisen motivaatiokäsityksen mukaan jokainen tuottaa itse oman motivaationsa. Näin ollen huomio yksilön motivoinnissa on siirtynyt oppimisympäristön tutkimukseen ja sen optimaaliseen luonteeseen. (Byman 2002, 26 - 27.)

3.1.1 Sisäinen motivaatio

Byman (2002) kirjoittaa sisäisen motivaation olevan opiskelijan omaa sisästä tahtoa ja halua kehittyä ja oppia uutta ilman mitään erityistä palkkiota. Sisäisesti motivoitunut ihminen toimii itse käyttäytymisen vuoksi, eli siitä riemusta jonka itse toiminta tuottaa. Uteliaisuuden nähdään herättävän yksilön kiinnostuksen ja näin ollen motivaation jotakin asiaa kohtaan. (Byman 2002, 26 - 27, 34 - 35.) Oppimisen kannalta motivaatio voi lisääntyä myös tilanteissa, joissa yksilölle annetaan mahdollisuus itse suunnitella ja vaikuttaa osin opintojen sisältöön. Epämuodolliset oppimisympäristöt, jotka tarjoavat virikkeitä ja antavat mahdollisuuden autonomian kokemukselle, edesauttavat myös sisäisen motivaation syntymistä. (Byman 2002, 30.) Huomion suuntautuessa itse toimintaan, myös motivaation ajatellaan olevan sisäistä. Motivaatiotutkija Deci onkin esittänyt konkreettisten palkkioiden heikentävän sisäistä motivaatiota, kuitenkin työstä saatu tunnustus koetaan sisäistä motivaatiota edistävänä. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2006, 78 - 79.)

Laurea-ammattikorkakoulun pedagogisen mallin, Learning by Developingin voidaan ajatella tukevan palveluinnovaatioita ja uutta osaamista tuottavaa toimintaa (Kallioinen 2007). Tämä pedagoginen innovaatio mahdollistaa opiskelijoiden monialaisen toiminnan ja opiskelun erilaisissa työelämähankkeissa ja kehittämisprojekteissa (Rauhala 2007). Näin ollen voidaan ajatella epämuodollisten oppimisympäristöjen ja tietyn vapauden toteutuvan LbD:n avulla ja siten myös edistävän sisäisen motivaation syntymistä. Opiskelijat saavat myös mahdollisuuden itse suunnitella, toteuttaa ja kehittää oppimaansa yhdessä muiden asiantutijoiden kanssa.

Työmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä on tutkittu Suomessa muun muassa vuonna 2004 Helsingin kauppakorkeakoulun tekemässä tutkimuksessa. Tutkimuksen tuloksena sisäisinä motivaatiotekijöinä on esitetty olevan itsensä toteuttamisen tunne, vapaus, dynaamisuuden ja tapahtumisen tunne, edistys ja henkilökohtainen kasvu, oivalluksen tuottama ilo sekä yhteenkuuluvuuden tunne työyhteisössä. (Hyppänen 2007, 130.) Vastaavien tekijöiden voidaan ajatella liittyvän myös opiskelumotivaatioon.

Uusikylä (2002) kirjoittaaakin korkeakouluopiskelun vaativan niin paljon pitkäjänteistä työtä, että sisäisen motivaation merkitys muodostuu erityisen tärkeäksi (Uusikylä & Atjonen 2002, 99). Näin ollen olisi tärkeää rakentaa opintokokonaisuudet opiskelijoiden sisäisen motivaation kautta. Tämän voidaan ajatella olevan mahdollista aidoissa työelämän hankkeissa sekä työskenneltäessä eri asiantuntijaverkostoissa.

3.1.2 Ulkoinen motivaatio

Ulkoiselle motivaatiolle on tyypillistä opiskelijaan ulkopuolelta kohdistuvat vaatimukset tai tarpeet. Näin ollen opiskelija pyrkii oppimaan asiat jonkin ulkoisen tekijän vaikutuksesta.

Ulkoisen motivaatio ei perustu mielenkiintoon, vaan ulkoa kohdistuvaan yllytykseen. (Byman 2002, 26 - 27, 34 - 35.) Ulkoisen motivaatio kuuluu toiminnan taustalla olevaan ympäristön paineeseen, palkkioon tai rangaistukseen liittyviin toiminnan syihin. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2006, 78.)

Byman (2002) kirjoittaa artikkelissaan Decin ja Ryanin (1985) näkemyksestä jakaa ulkoisen motivaatio neljään eri tasoon. Ulkoisesti säädellyllä motivaatiolla viitataan kaikista vähiten autonomiseen ja itsemääritelyyn toimintaan. Sisäistetysti säädelty motivaatio on otettu osaksi omaa minuutta, tähän liittyy myös usein tarve välttää ahdistusta tai syyllisyyden tunnetta. Kolmas motivaatiotyyppi on samastumisen kautta säädeltyä, jolloin toiminta koetaan arvokkaaksi tai itselle tärkeäksi. Neljäntenä on integroitunut, eli sisäistetty säätely, jolloin toiminta on omiin arvoihin ja tarpeisiin sovitettua. (Byman 2002, 32 - 34.) Omaksuttu motivaatio voidaan nähdä myös liittyvän näihin motivaation eri tasoihin. Omaksutulle motivaatiolle on tyypillisiä arvosanojen ja palkkioiden tärkeys (Opiskelumotivaatio 2007).

Sisäistä ja ulkoista motivaatiota ei voida kuitenkaan pitää toisistaan täysin erillisinä, vaan ennemminkin toisiaan täydentävinä. (Ruohotie 1998, 38.) Motivaation kannalta on oleellista se, miten yksilön toimintaan suhtaudutaan ja minkälaista palautetta toiminnasta annetaan. Oppimisen kannalta on myös oleellista se, miten yksilö suhtautuu opiskeluun ja kiinnittää siihen huomiota, yksin sisältöjen opiskelu ei tuo tulosta. (Rauste-von Wright ym. 2003, 56 - 58.) Koulussa, työpaikalla tai harrastuksissa vallitsevalla ilmapiirillä on myös vaikutusta yksilön motivaatioon. On todettu, että mitä enemmän kiinnitetään huomiota yksilön arviointiin ja palkkioihin, sitä enemmän motivaatiosta tulee ulkoista ja ulkoisista palkkioista riippuvaista. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2006, 78 - 79.)

Ulkoisina työmotivaatioon vaikuttavina tekijöinä Helsingin Kauppakorkeakoulun (2004) tekemässä tutkimuksessa on tullut esiin raha, edut sekä asema työpaikalla. Tutkimuksessa on selvinnyt myös, että työntekijät arvostavat erilailla ulkoisia motivaatiotekijöitä. (Hyppänen 2007, 130 - 131.) Näitä ulkoisen motivaation tekijöitä voidaan osin tarkastella myös opiskelumotivaatiota käsiteltäessä.

3.2 Opiskelumotivaation kokonaisuusteoria

Tarkastelen opiskelumotivaatiota tässä tutkimuksessa työmotivaatioteorian pohjalta. Opiskelun voidaan ajatella olevan opiskelijan työtä, jolloin siihen liittyvän motivaation voidaan ajatella muodostuvan työmotivaation osa-alueista niitä hieman mukailen. Työmotivaatioteorian olen muokannut opiskelumotivaatioon sopivaksi Viitalan (2004) ja Ruohotien (2002b) mallia mukailen. Opiskelumotivaatiolla tarkoitetaan tässä työssä opiskelijan tavoitteellista toimintaa, johon voidaan liittää yksilön kriittinen arviointi omasta oppimisesta (Hyppänen 2007,

128; Viitala 2004, 150). Taulukossa 1. on esitelty Viitalan (2004) työmotivaatioteoria, jonka pohjalta olen opiskelijamotivaation kokonaisuutta käsittelevän teorian muokannut.

PERSOONALLISUUS	TYÖ	TYÖYMPÄRISTÖ
Mielenkiinnon kohteet: - harrastukset	Työn sisältö: - mielekkäisyys - vaihtelevuus - vastuu, itsenäisyys - palaute, tunnustus	Taloudelliset ja fyysisen ympäristön tekijät: - palkkaus, sosiaaliset edut - työolosuhteet - työn järjestely
Asenteet: - työtä kohtaan - itseä kohtaan	Saavutukset: - eteneminen - kehittyminen	Sosiaaliset edut: - johtamistapa - ryhmäkiinteytys ja normit - sosiaaliset palkkiot - organisaation ilmapiiri
Tarpeet: - liittymisen tarve - arvostuksen tarve - itsensä toteuttamisen tarve		

Taulukko 1: Työmotivaation syntytekijät Porterin ja Milesin mukailen (Viitala 2004, 151.)

Työmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä on pyritty selvittämään erilaisin tieteellisin menetelmin vuosikymmenten ajan. Viitala (2004) viittaa teoksessaan Porterin ja Milesin (1974) määrittelemään kolmesta työmotivaation osa-alueesta, jotka ovat persoonallisuus, työ ja työympäristö. (Viitala 2004, 151.) Luotettavan työmotivaation kuvauksen tulee myös Ruohotien (2002b) mukaan kattaa nämä vastaavat osa-alueet työmotivaation tekijäryhminä (Ruohotie 2002b).

Työssä tarkastelen opiskelumotivaatiota työmotivaation kokonaisuuden näkökulmasta soveltaen sen opiskeluun sopivaksi. Nämä muokkaamani osa-alueet on määritelty Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) näkökulmasta taulukossa 2. Jatkossa käytän näitä teemoja opiskelumotivaatiota käsitellessäni. Opiskelumotivaation ajatellaan siis muodostuvan opiskelijan persoonallisuudesta, opintojen sisällöstä ja saavutuksista sekä opiskeluympäristöstä. Seuraavassa on kuvattu nämä eri osa-alueet tarkemmin.

PERSOONALLISUUS	OPINTOJEN SISÄLTÖ JA SAAVUTUKSET	OPISKELUYMPÄRISTÖ
1. Mielenkiinnon kohteet, harrastukset	1. Opintojen sisältö, mielekkyys ja vaihtelevuus - Vastuu, itsenäisyys - Palaute, tunnustus	1. Taloudelliset ja fyysiset tekijät - Opiskelijan saamat tuet - Sosiaaliset edut - Opiskeluolosuhteet - Opintojen järjestely
2. Asenteet - Opiskelua kohtaan - Itseä kohtaan	2. Saavutukset - Eteneminen - Kehittyminen	2. Sosiaaliset tekijät - Johtamistapa - Ryhmäkiinteytys ja normit - Sosiaaliset palkkiot - Ilmapiiri
3. Tarpeet - Liittymisen tarve - Arvostuksen tarve - Itsensä toteuttamisen tarve		

Taulukko 2: Opiskelumotivaation kokonaisuus Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen

3.2.1 Persoonallisuus

Yksilöiden erilaisuus voi vaikuttaa merkittävästi haluun ponnistella jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Persoonallisuuden katsotaan muodostuvan Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mukaan kolmesta osa-alueesta. Nämä osa-alueet ovat mielenkiinto, asenteet ja tarpeet (Ruohotie 1998, 35, 51 - 51, 61.) Persoonallisuudella tarkoitetaan yksilön yksilöllisiä ja ainutlaatuisia piirteitä, suhdetta itseensä sekä niitä ominaisuuksia, joiden katsotaan olevan pysyviä (Vilkko-Riihelä 2003, 498 - 499). Seuraavassa taulukossa 3. on kuvattu persoonallisuuden osa-alueet opiskelumotivaation kokonaisuuteen vaikuttavien tekijöiden osalta.

PERSOONALLISUUS
1. Mielenkiinnon kohteet, harrastukset
2. Asenteet: Opiskelua kohtaan, itseä kohtaan
3. Tarpeet: Liittymisen tarve, arvostuksen tarve, itsensä toteuttamisen tarve

Taulukko 3: Persoonallisuus opiskelumotivaation kokonaisuudessa Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen.

Mielenkiinnon kohteet voidaan ymmärtää positiivisina asenteina, jotka yksilö asettaa etusijalle pyrkien saavuttamaan tavoitettaan. Mielenkiinnon puute voi vastaavasti ilmetä negatiivisena suhtautumisena, ikävystymisenä tai vastakkaisena toimintana tiettyä asiaa kohtaan. (Ruohotie 1998, 35 - 36.) Mielenkiinnon merkitys on erityisen merkittävässä asemassa yksilön motivaation kannalta. Mielenkiinnon puuttuminen voi saada yksilön kieltäytymään toiminnasta

kokonaan. Ajatukset mielenkiinnosta ja unelma-ammattiin pyrkimisestä ovat oleellisessa osassa työhyvinvointia. (Viitala, 2004, 151 - 152.) Näin ollen voidaan ajatella myös opiskelijan hyvinvoinnin muodostuvan samanlaisista tekijöistä. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan yleistä positiivista perusasennetta elämään, työhön, yksilöön itseensä sekä kohtuullista kykyä sietää paineita. Työntekijän pitkään jatkuva ylikuormittuneisuus, aiheuttaa uupumusta, väsymystä sekä heikentää ammatillista itsetuntoa. (Työntekijän hyvinvointi 2009.) Mikäli opiskelupaikka ja opiskeltava ala eivät herätä mielenkiintoa opiskelijassa, sen voidaan olettaa vaikuttavan myös motivaatioon, suorituksiin ja opiskelijan hyvinvointiin niitä heikentäen.

Mielenkiinnon tai arvostuksen puute näkyy usein yksilön asenteissa (Viitala 2004, 152). Yksilön asenteiden ajatellaan määrittävän suoritusmotivaatiota. Usein työhönsä tyytymättömät työntekijät ovat myös haluttomia ponnistelemaan työssään. Suoritukseen ja motivaatioon vaikuttavat myös yksilön asenteet itseä kohtaan. Yksilön minäkuvan ajatellaan ohjaavan käyttäytymistä suuntaan, joka on yhdenmukainen yksilön omien käsitysten kanssa. (Ruohotie 2002c, 18.) Näitä työhön liittyviä asenteita tarkastelen tässä opiskelijan opiskeluun liittyvien asenteiden näkökulmasta. Opiskelijan mielenkiinnon ja arvostuksen puutteen opintoja ja opiskeltavaa alaa kohtaan voidaan olettaa vaikuttavan samankaltaisesti kuin työssä.

Asenteen ja motivaation välillä on huomattavissa myös eroja. Asenteiden ajatellaan olevan kohtalaisen pysyvää yksilön toimintaan sisäistynyttä käyttäytymistä. Asenne on toiminnan laatuun vaikuttavaa, motivaation vaikuttaessa toiminnan vireyteen. Asenne kuvaa yksilön tapaa tuntea, ajatella ja toimia. Asenteet kertovat yksilön positiivisista ja negatiivisista asenteista asioita kohtaan. (Ruohotie 1998, 41 - 42.) Yksilön asenteet omaa itseä kohtaan vaikuttavat oletettavasti myös opiskelijan toimintaa ohjaavasti. Mikäli opiskelijan asenteet itseä kohtaan ovat negatiivisia tai vastaavasti positiivisia, vaikuttaa se oletettavasti myös opiskelumotivaatioon sen suuntaisesti. Opiskelijan asenteet itseä kohtaan saattavat olla myös hyvin ristiriitaiset, jolloin voidaan ajatella opiskelijan suhtautumisen opiskeluun olevan myös vaihtelevaa ja osin ristiriitaista.

Näin ollen asenteet nähdään pysyvämpinä, yksilön sisäistämänä käyttäytymisenä. Opiskelijan asenteilla voidaan ajatella olevan kohtalaisen suuri merkitys opiskelijan suhtautumisessa opiskeluun ja opintojen suorittamiseen. Asenteiden ajatellaan liittyvän sekä opiskeluun ja opiskeltavaan alaan että opiskelijaan itseensä. Tämän kokonaisuuden näkökulmasta voidaan tarkastella opiskelijan asenteiden vaikutusta motivaatioon (Ruohotie 1998, 41 - 42.)

Tarve voidaan määritellä yksilön sisäiseksi epätasapainon tilaksi (Ruohotie 1998, 51). Tarve on määritelty yksilön sisäisenä epätasapainon tilana, joka saa yksilön ponnistelemaan saavuttaakseen tasapainon. Tarpeiden merkitystä ei pidetä enää nykymotivaatiotutkimuksissa merkittävässä osassa, mutta motivaation lähtökohtien voidaan kuitenkin ajatella olevan juuri

siellä. Yksilön erilaiset tarpeet, kuten suorituksiin, arvostukseen ja sosiaalisuuteen liittyessä vaikuttavat motivaatioon. Yksilön suoritusten tason voidaan ajatella kasvavan yksilön henkisen ja fyysisen kasvun seurauksena. (Viitala 2004, 152 - 153.)

Tarpeet liittyvät työmotivaation osa-alueita tarkasteltaessa yksilön liittymisen tarpeisiin, kasvun tarpeisiin ja itsensä toteuttamiseen (Viitala 2004, 152 - 153). Hyppänen (2007) kirjoittaa teoksessaan Maslowin tarvehierarkiasta, joka muodostuu viidestä eri tasosta. Alemman tason tarpeen tulee olla tyydyttynyt, ennen siirtymistä seuraaville tasoille. Alimmalla tasolla on yksilön fysiologiset tarpeet, muun muassa ravinto ja lepo. Toisella tasolla on turvallisuuden tarpeet. Sosiaaliset tarpeet johon liittyvät yksilön hyväksyntä, ystävyys ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat kolmannella tasolla. Neljännellä tasolla ovat arvostuksen tarpeet, jotka muodostuvat muun muassa itsekunnioituksesta, itsenäisyydestä sekä kiitoksesta. Ylimmällä tasolla ovat itsensä toteuttamisen tarpeet, joihin kuuluvat saavutukset, henkinen kasvu sekä luovuus. (Hyppänen 2007, 128 - 129.)

Työmotivaation kokonaisuudessa käsitellään Maslowin tarvehierarkian kolmen ylimmän tason tarpeita. Liittymisen tarpeet kuuluvat tarvehierarkian kolmannelle tasolle, eli sosiaalisiin tarpeisiin. Hyppänen (2007) on teoksessaan määritellyt myös tekijät jotka liittyvät työmotivaation työkaluihin kunkin tarpeen osalta. Tässä osa-alueessa on huomioitu ryhmään kuuluminen, tiimityö, me-henki sekä hyvä esimies-alaisuhde. (Hyppänen 2007, 129.)

Kasvun tarpeet voidaan liittää kolmannen ja neljännen tason tarpeiden, eli arvostuksen tarpeiden ja itsensä toteuttamisen tarpeiden välimaastoon. Arvostuksen tarpeisiin nähdään kuuluvan tavoitteet, suorituksen arviointi, palautekäytännöt, palkitseminen sekä kehityskeskustelut (Hyppänen 2007, 129). Nämä osa-alueet voidaan nähdä opiskeluun liitettyinä yhtäläillä pätevinä. Opiskelijoiden kanssa käytäviä HOPS-keskusteluja voidaan verrata työelämän kehityskeskusteluihin. HOPS-keskustelut muodostuvat opiskelijan oman kehittymisen ja tavoitteiden pohdinnasta yhdessä opettajatutorin kanssa (Opiskelu 2009).

Itsensä toteuttaminen on Maslowin tarvehierarkian ylimmällä, eli viidennellä tasolla. Tähän liittyvät työelämän näkökulmasta urakehitys, työn ilo, tunne osaamisesta sekä sitoutuminen. (Hyppänen 2007, 129.) Opiskeluun liitettyinä, nämä vastaavat opiskelun tuomaa iloa, tunnetta osaamisesta sekä etenemistä kohti uratavoitteita.

Edellä on esitelty opiskelijan persoonallisuuteen liittyviä tekijöitä, joiden nähdään vaikuttavan opiskelijan opiskelumotivaation kokonaisuuteen. Mielenkiinto, asenteet ja tarpeet esiintyvät opiskelijan persoonallisuuden alueella. Merkittävimmin opiskelumotivaation osalta tulevat esiin tulevat mielenkiinto ja tulevaisuuden ura, itsensä toteuttaminen ja kehittyminen

sekä liittymisen tarpeet ja itsearvostus. Seuraavassa luvussa siirrytään käsittelemään opiskelun ominaisuuksiin liittyviä opiskelumotivaation kokonaisuuden osa-alueita.

3.2.2 Opintojen sisältö ja saavutukset

Opiskelun ajatellaan tässä työssä muodostuvan opintojen sisällöstä ja saavutuksista. Opintojen sisältöön ajatellaan kuuluvan sen mielekkyys ja vaihtelevuus. Saavutukset liittyvät etenemisen ja kehittymisen näkökulmiin. Taulukossa 4. on määritelty näiden osa-alueiden sisällöt. Opintojen sisältöä ja saavutuksia sekä niiden ilmenemistä osana opiskelua on esitelty tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

OPINTOJEN SISÄLTÖ JA SAAVUTUKSET
1. Opintojen sisältö, mielekkyys ja vaihtelevuus: - Vastuu, itsenäisyys - Palaute, tunnustus
2. Saavutukset: Eteneminen, Kehittyminen

Taulukko 4: Opintojen sisältö ja saavutukset kokonaisuudessa Ruohotien ja Viitalan (2004) mallia mukaillen

Opintojen sisältöön liittyvät opintojen mielekkyys ja vaihtelevuus. Näiden lisäksi siihen liittyvät yksilön vastuu ja itsenäisyys sekä opintoihin liittyvä palaute ja tunnustus. Nämä osa-alueet on johdettu Viitalan (2004) ja Ruohotien (2002b) työmotivaation kokonaisuuden teoriasta. Mielekkyyden katsotaan liittyvän opiskelijan näkemykseen opintojen sisältöjen mielekkyydestä. Vaihtelevuutta käsitellään opintojen monipuolisuuden näkökulmasta.

Vastuu ja itsenäisyys kuuluvat opintoihin liittyvään vastuuseen ja itsenäisyyteen. Vastuun ja itsenäisyyden nähdään lisäävän opiskelijan itsensä tuottamaa sisäistä motivaatiota (Ruohotie 1998, 38). Tässä työssä tarkastellaan opiskelijan kokemaa vastuuta ja itsenäisyyttä opintoihin liittyen. Vastuun ja itsenäisyyden voidaan ajatella vaikuttavan opiskelijan opiskelumotivaatioon positiivisesti sitä lisäten.

Myönteisellä palautteella ja tunnustuksella nähdään olevan yksilöä vahvistava vaikutus. Onnistumista pidetään ensisijaisesti yksilön sisäisenä kokemuksena, joka jo itsessään tuottaa hyvää oloa, mutta palautteen avulla sitä voidaan vielä vahvistaa. Positiivisella palautteella nähdään olevan myös vaikutusta positiivisen kierteen syntymiseen, joka lisää yksilön riskinottohalua ja taistelutahtoa. Vastaavasti negatiivisen palautteen vaikutukset saattavat johtaa haluun luovuttaa tai paeta tilanteita. Mikäli yksilö ei saa minkäänlaista palautetta, ymmärretään se helposti viestinä siitä, ettei työllä ole mitään arvoa tai merkitystä. Sekä myönteisen että kiel-

teisen palautteen saaminen on yhtäläillä merkittävää yksilön oppimisen kannalta. Positiivinen palaute vahvistaa yksilön kykyä vastaanottaa myös negatiivista palautetta ja edistää yksilön kehittymistä. (Viitala 2004, 160 - 161.) Palautteen tarkoituksena on kehittää yksilöä ja yksilön toimintaa, eikä sen tule liittyä henkilön persoonaan vaan tekemiseen (Hyppänen 2007, 141).

Tässä tutkimuksessa palaute ja tunnustus liittyvät opiskelijan saamaan palautteeseen. Tässä osa-alueessa tarkastellaan sekä kanssaopiskelijoilta että opettajilta saatua palautetta. Palautteella nähdään olevan vaikutusta yksilön käyttäytymiseen ja uskoon luottaa omiin kykyihin (Viitala 2004, 161).

Saavutukset liittyvät opiskelijan opinnoissa etenemiseen ja kehittymiseen. Yksilö tuntee tyytyväisyyttä saavuttaessaan asettamia tavoitteita ja päämääriä (Viitala 2004, 153). Opiskelijan saavutuksina voidaan tämän tutkimuksen osalta nähdä asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Opinnoissa etenemistä voidaan tarkastella opintojen kertymisen näkökulmasta sekä suoritettujen opintopisteiden perusteella. Opiskelijan osaamisen kehittymistä tarkastellaan opiskelijan oman näkemyksen ja arvosanojen näkökulmista. Itsensä toteuttamisen ja henkilökohtaisen kasvun voidaan ajatella liittyvän myös saavutuksiin, mutta tässä työssä niitä käsitellään persoonallisuuden osa-alueeseen kuuluvina.

Edellä on käsitelty opintojen sisältöön ja saavutuksiin liittyviä opiskelumotivaatioon liittyviä tekijöitä. Opintojen sisältöä käsiteltiin lähinnä mielekkyyden ja vaihtelevuuden näkökulmasta joihin sisältyy opintojen suorittamiseen liittyvä vastuu, itsenäisyys, palaute ja tunnustus. Saavutukset liittyvät lähinnä opinnoissa etenemiseen tavoitteiden ja opintopisteiden osalta. Seuraavassa kappaleessa käsitellään opiskeluympäristöä ja sen vaikutusta opiskelijan opiskelumotivaatioon.

3.2.3 Opiskeluympäristö

Kolmantena opiskelumotivaation kokonaisuuteen liitettävänä osa-alueena käsitellään opiskeluympäristöä. Opiskeluympäristön katsotaan muodostuvan tässä tutkimuksessa taloudellisista ja fyysisistä sekä sosiaalisista tekijöistä. Taulukossa 5. on esitelty opiskeluympäristön osa-alueet. Tämä jako vastaa Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) esittämien työmotivaation teorioiden osa-alueita (Ruohotie 2002b, 17; Viitala 2004, 151.)

OPISKELUYMPÄRISTÖ
1. Taloudelliset ja fyysiset tekijät: opiskelijan saamat tuet, sosiaaliset edut, opiskeluolosuhteet, opintojen järjestely
2. Sosiaaliset tekijät: johtamistapa, ryhmäkiinteytys ja normit, sosiaaliset palkkiot, ilmapiiri

Taulukko 5: Opiskeluympäristö opiskelumotivaation kokonaisuudessa Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen

Tässä tutkimuksessa taloudelliset ja fyysiset ympäristön tekijät liittyvät opiskelijan saamaan rahalliseen tukeen, sosiaaliin etuihin, opiskeluolosuhteisiin sekä opintojen järjestelyyn. Työmotivaation yhteydessä käsitellään myös työntekijän saamaa palkkaa (Viitala 2004, 151). Tässä tutkimuksessa palkka on muutettu Kelan opiskelijalle myöntämien tukien muotoon. Palkkaa käsitellään myös opiskelijoiden tulevaisuuden näkökulmasta, jossa se on liitetty työstä maksettavaan korvaukseen.

Taloudelliset tekijät, kuten työstä saatu palkka, arvostus ja turvallisuus vaikuttavat työntekijän motivaatioon. Mitä houkuttelevampina palkkiot koetaan, sitä enemmän ne saavat yksilön ponnistelemaan niiden eteen. Fyysiseen ympäristöön liittyvät hyvinvointi, turvallisuus ja sosiaaliset suhteet sekä opiskeluolosuhteet nähdään myös motivaatioon vaikuttavina tekijöinä. (Viitala 2004, 153-154.) Fyysisen hyvinvoinnin lähtökohtana voidaan pitää yksilön terveyttä (Hyppänen 2007, 151, 154). Näihin taloudellisen ja fyysisen ympäristön tekijöihin kiinnitetään huomiota tämän opiskelijoiden opiskelumotivaatiota käsittelevän tutkimuksen tuloksia analysoitaessa.

Sosiaaliset tekijät liittyvät johtamistapaan, ryhmäkiinteyteen ja normeihin, sosiaaliin palkkioihin sekä ilmapiiriin. Johtamistapaa sovelletaan tässä tutkimuksessa opettajien ohjaukseen ja opettamiseen. Johtajan roolia pidetään yritysmaailmassa erityisen tärkeänä suunnannäyttäjänä sekä kehityksen ohjaajana. Esimiehet toimivat ryhmiensä tukihenkilöinä ja auttavat henkilöstöä saavuttamaan päämääriä ja tavoitteita. Esimiestyötä onkin verrattu joukkueen valmentajan työhön. (Viitala 2004, 68). Tätä työelämän ja yrityksen johtamisen näkökulmaa on mahdollista myös soveltaa ammattikorkeakouluopiskeluun. Opettajia sekä opiskeluun liittyviä yhteistyökumppaneita voidaan pitää opiskelijoiden valmentajina kohti ammatillista kasvua ja asiantuntijuutta.

Tässä yhteydessä on syytä tarkentaa laureaista käsitystä opettajuudesta. Laurea-ammattikorkeakoulussa opettajan rooli opiskelijan ohjaajana liittyy jaetun asiantuntijuuden ja osallistuvan sekä osallistavan ohjauksen periaatteeseen. Tätä näkemystä sovelletaan tutkimus ja kehitys, eli t & k -hankkeiden yhteydessä. Tällöin opiskelija, opettaja sekä työelä-

män asiantuntija kohtaavat aidoissa kehittämishankkeissa. Opettajan tehtävänä on ohjata oppimisprosessia ja osallistua siihen yhtenä kanssaoppijana yhdessä työelämäkumppanien kanssa tukien opiskelijan kehittymisprosessia. (Pedagoginen strategia 2007, 10.) Laurea-ammattikorkeakoulun näkemyksessä johtamisessa on keskeistä opettajien ja opiskelijoiden sisäisen motivaation tukeminen sekä hierarkioista vapaa toiminta, jonka tarkoituksena on yhteisöllisyyden, hengen ja ”spiritin” luominen (Pedagoginen strategia 2007, 11). Ohjaamisen lähtökohtana pidetään opiskelijan tai opiskeluryhmän vastuuta t & k -hankkeissa liittyviin tehtäviin. Tätä tarkoittaa opettajajohtoisen toiminnan muuttamista opiskelijan vastuulliseksi toiminnaksi, jonka tukijana ohjaava opettaja toimii. (Pedagoginen strategia 2007, 10 - 11.)

Ryhmäkiinteyden ja normien katsotaan liittyvän tiimi- ja ryhmätöihin, joissa tietyllä ryhmällä on vastuullaan jokin yhteinen työ tai tehtävä. Ajan kuluessa tiimin sisälle syntyvät tietyt roolit ja normit. Parhaimmassa tapauksessa tiimin jäsenet oppivat toisiltaan myös uusia taitoja. Erilaisten tehtävien ja projektien yhdessä tekeminen asettaa ryhmän vuorovaikutussuhteet kovalle, mutta parhaimmillaan tiimityö luo oppimisen ja kokeilemisen henkeä ja onnistumisen kokemuksia. (Ruohotie 2002b, 100 - 101.) Ryhmäkiinteyden ja normit ilmenevät laurealaisessa oppimistyylissä esimerkiksi t & k -työskentelyssä, joissa vastuu hankkeessa työskentelystä on annettu opiskelijaryhmälle opettajan ohjatessa sitä. (Pedagoginen strategia 2007, 10 - 11.) Toiminnan myötä opiskelija tutustuu ryhmässä toimimiseen ja yhteisten pelisääntöjen muodostamiseen. Tämän voidaan ajatella tiivistävän ryhmän yhteistyötä tehden siitä haasteellisen erilaisten ihmisen toimiessa yhteistyössä erilaisissa tilanteissa.

Sosiaalisia palkkioita ei voida mitata rahassa. Ne ovat tunnustuksia ja tekijöitä, jotka tuottavat yksilölle mielihyvää ja motivaatiota. Sosiaaliset palkkiot saavat parhaimmassa tapauksessa yksilön tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvostetuksi. (Viitala 2004, 186.) Sosiaaliin palkkioihin liittyy myös tyytyväisyys ja sosiaaliset suhteet, jotka voidaan nähdä esimerkiksi mielenkiintoisina kontakteina avainhenkilöihin (Kauhanen 2006, 134-135). Sosiaaliset palkkiot voidaan nähdä Laurea-ammattikorkeakoulussa myös vertaisohjauksen näkökulmasta. Opiskelijoiden vertaisohjauksen avulla, jossa kanssaopiskelijat tai kokeneemmat aiemmin aiheeseen perehtyneet toimivat opiskelijoiden ohjaajina, näin annetaan mahdollisuus erityisosaamisen esiintuomiseen. (Pedagoginen strategia 2007, 11.) Tämän voidaan ajatella olevan yksi sosiaalisen palkkion esiintymismuoto ammattikorkeakouluopiskelussa.

Ilmapiiri on yksi oppimisympäristöön vaikuttavista tekijöistä. Ilmapiirillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sosiaalisia suhteita, joiden ajatellaan vaikuttavan yksilön motivaatioon. (Viitala 2004, 154.) Ilmapiiriä ei ole työmotivaatioteoriassa määritelty tarkemmin, mutta sen voidaan ajatella ilmenevän laurealaisen ”hengen” muodossa sekä opiskelijoiden ja opettajien välisenä ilmapiirinä.

3.3 Herzbergin motivaatioteoria

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää opiskelijan opiskelumotivaatiota vahvistavien ja heikentävien tekijöiden lisäksi opiskelijoiden motivaatiota sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmista. Frederik Herzbergin motivaatioteoria käsittelee motivaatiota myös tyytyväisyyden näkökulmasta. Tätä motivaatioteoriaa hyödynnetään tässä tutkimuksessa ja sen tulosten analysoinnissa. Seuraavassa on esitelty Herzbergin teoriaa tarkemmin.

Frederik Herzberg on tutkinut motivaatiotekijöitä 1950-luvulla. Ensisijaisesti tutkimustyö on kohdistunut työtyytyväisyyteen ja siihen liittyvään motivaatioon. Herzbergin motivaatioteoria muodostuu kahdesta eri osa-alueesta. Teoria koostuu hygieniatekijöistä ja motivaatiotekijöistä. Hygieniatekijöillä tarkoitetaan niin sanottuja toimeentulotekijöitä. Hygieniatekijöiden ollessa kunnossa ne vähentävät tyytymättömyyttä motivaatiota kuitenkaan suoraan lisäämättä. Motivaatiotekijät vastaavasti vaikuttavat motivaatioon sitä lisäten. Herzbergin hygieniatekijöiden katsotaan liittyvän ulkoiseen motivaatioon ja motivaatiotekijöiden sisäiseen motivaatioon. (Heikkilä 2009.)

Ruohotie (1998) on soveltanut Herzbergin motivaatioteoriaa myös oppimiseen ja opetukseen. Taulukkoon 6. on koottu motivaatio- ja hygieniatekijät. Opiskelijoiden teemahaastattelussa mainitsemia opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä luokitellaan tämän esitetyn rakenteen mukaan sisäisen ja ulkoisen motivaation alueille.

Motivaatiotekijät (sisäinen motivaatio)	Hygieniatekijät (ulkoinen motivaatio)
Saavutukset	Ohjauksen ja valvonnan luonne
Tunnustus	Työskentelyolosuhteet
Vastuu	Henkilöiden väliset suhteet
Edistyminen	Koulupolitiikka ja hallinto
Henkilökohtainen kasvu	Status
	Turvallisuus

Taulukko 6: Oppimiseen ja opetukseen sovellettu motivaatioteoria (Ruohotie 1998, 69)

Hygieniatekijät ovat ulkoisia eikä näin ollen takaa hyvää suoritusta. Hygieniatekijöiden ajatellaan aiheuttavan tyytymättömyyttä niiden ollessa epäkunnossa. Hyppänen (2007) mainitsee teoksessaan hygieniatekijöinä esimies-alaissuhteet, työyhteisön ilmapiirin, menettelytavat ja hallinnon, palkkausjärjestelmän, työpaikan varmuuden, siisteyden ja turvallisuuden sekä ih-

missuhteet. (Hyppänen 2007, 128 - 129.) Hygieniatekijät eivät suoraan saa aikaan motivaatiota vaikka olisivatkin kunnossa, vaan niiden ajatellaan ennemminkin poistavan motivaation esteitä ja tyytymättömyyttä. Hygieniatekijöitä ei voi sivuuttaa, vaikka niiden merkityksestä vähemmän puhutaan. (Viitala 2007, 156.)

Motivaatiotekijöinä, jotka kuuluvat itse työhön Hyppänen (2007) mainitsee työn sisällön, saavutukset, tunnustukset, vastuun kokemukset, oppimisen ja kasvun tunteen sekä etenemisen mahdollisuudet. Motivaatiotekijät innostavat ja kannustavat hyvään suoritukseen, kun taas niiden puuttuessa suorittaminen on mekaanista. (Hyppänen 2007, 128 - 129.) Viitala (2007) mainitsee teoksessaan motivaatiotekijöiden olevan tehtävätekijöitä, jotka ovat itse työhön liittyviä. Tässä tutkimuksessa näiden katsotaan olevan opiskelun sisältöön liittyviä ja motivaatiota tuottavia tekijöitä. Näiden eri tekijöiden vaikutuksesta yksilö voi kokea saavuttamisen riemua, onnistumisten tuomaa tyydytystä, kiitosta ja arvostusta. Motivaatiotekijät vaikuttavat siihen, pyrkiikö yksilö hyviin suorituksiin. (Viitala 2007, 156.)

4 Käytetyt tutkimusmenetelmät

Tutkimus on tehty käyttämällä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltuu tilanteisiin, joissa halutaan selvittää yksilön henkilökohtaisia kokemuksia tiettyyn aihealueeseen liittyen. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on ajatus todellisuuden moninaisuudesta ja pyrkimyksestä tutkia käsiteltävää ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2006, 152.)

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä kerätä tietoa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja luonnollisessa tilanteessa. Tutkimuksessa suositaan yksilöä tiedonhankinnan lähteenä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on myös tyypillistä aineiston käsittely yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti. Laadullisen aineiston hankinnassa käytetään laadullisia menetelmiä, kuten haastatteluja ja havainnointia. Kohdejoukon valinta tehdään tarkoituksenmukaisesti, mutta aineistoa käsitellään aina ainutkertaisena, jolloin sen tulkintaan on suhtauduttava yksittäisenä tapauksena, ei kaikkea yleistäen. (Hirsjärvi ym. 2006, 155.)

Tämän tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Tämän laadullisen tutkimusmenetelmän valinta perustuu tutkimuksessa kerätyn aineiston yksilölähtöisyyteen ja opiskelijoiden henkilökohtaisten kokemusten selvittämiseen. Tutkimuksessa pyritään selvittämään mahdollisimman yksityiskohtaisesti opiskelijan motivaatioon vaikuttavia tekijöitä, joiden ajatellaan olevan yksilöllisiä. Tästä johtuen teemahaastattelu on valittu menetelmäksi antaen opiskelijalle mahdollisuuden omien kokemusten kuvaamisen mahdollisimman perusteellisesti. Teemahaastattelu on rakennettu aiemmin esitellyn, tässä työssä käytetyn opiskelumotivaation kokonaisuuteen liittyvän teorian pohjalta. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä on kuvattu tarkemmin seuraavassa luvussa.

4.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelun avulla on mahdollista selvittää sitä, mitä ihmiset ajattelevat ja miten he eri asiat kokevat. Eskola ja Vastamäki (2007) ovat kuvanneet artikkelissaan teemahaastattelua eräänlaisena keskusteluna, jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksen avulla selvittämään yksilön kokemuksia tiettyihin teemoihin ja aihepiireihin liittyen. (Eskola & Vastamäki 2007, 25 - 26.) Hirsjärvi ja Hurme (2004) kuvaavatkin haastattelun tuovan tutkittavan näkökulman ja kokemukset esille ja näin ollen tutkittavan äänen kuuluviin. Tutkittavan kokemukset ja tulokset syntyvät osin vuorovaikutustilanteessa heidän antaessaan merkityksiä niille. (Hirsjärvi ym. 2004, 48.) Tämän tutkimuksen kannalta oli oleellista saada tietoa opiskelijoiden motivaatiosta ja samalla antaa opiskelijalle mahdollisuus kertoa tarkemmin, mitkä tekijät vaikuttavat opiskelumotivaatioon sitä vahvistaen ja heikentäen. Teemahaastattelun avulla oli myös mahdollista syventää tietoa opiskelijan kokemuksesta sekä löytää selityksiä niille.

Teemahaastattelua on tutkimusmenetelmänä kuvattu puolistrukturoituna haastatteluna. Puolistrukturoitua haastattelua on kuvattu lomakehaastattelun ja strukturoidun haastattelun välimuotona, jonka ominaispiirteitä ovat valittuihin teemoihin tai kysymyksiin sitoutuneisuus. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ja näkökulmat ovat ennalta päätettyjä. Teemahaastattelussa olennaista on haastattelun eteneminen näiden valittujen teemojen mukaan. (Hirsjärvi ym. 2004, 48.) Valittujen teemojen tulisi myös perustua tutkimuksen viitekehykseen, eli ilmiöstä aiemmin tiedossa olevaan teoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2004, 77 - 78).

4.1.1 Teemahaastattelun rakenne ja teemat

Tähän työhön valittiin teemahaastattelun rungoksi opiskelumotivaation kokonaisuuteen liittyvät osa-alueet eli persoonallisuus, opintojen sisältö ja saavutukset sekä opiskeluympäristö. Teemahaastattelun edetessä opiskelija orientoitui aiheeseen syvemmin, jolloin haastattelun loppuun oli jätetty muutama opiskelijan ajatuksia kokoava kysymys. Haastattelussa pyrittiin herättämään opiskelija ajattelemaan omaa opiskeluaan ja opiskelumotivaation osatekijöitä haastatteluun liittyvien lisäkysymysten sekä vuorovaikutuksen avulla. Teemahaastattelun teemat ovat persoonallisuus, opiskelun sisältö ja saavutukset sekä opiskeluympäristö. Näiden teemojen avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman kattava käsitys opiskelumotivaation kokonaisuudesta. Haastattelun runko on liitteessä 1.

Persoonallisuuden osa-alueella pyrittiin selvittämään opiskelijan mielenkiinnon kohteita sekä harrastuksia. Oleellista oli saada tietoa siitä, liittyivätkö opiskelijan harrastukset koulutukseen. Tähän teemaan liittyen pyrittiin myös selvittämään opiskelijan arvostusta koulutusta sekä itseä kohtaa. Lisäksi on haluttu selvittää, minkälaisia tarpeita opiskelijalla on itsensä, arvostuksen tai yhteisöön kuulumisen suhteen.

Opiskelun sisältöön ja saavutuksiin liittyvän teeman kohdalla pyrittiin selvittämään opintojen sisältöön, mielekkyyteen ja järjestämiseen liittyviä tekijöitä. Tässä osa-alueessa tarkasteltiin myös Opintojen mitoitusta ja kuormittavuutta - hankkeen yhteydessä tutkitun opiskelijoiden ajankäytön ja opintojen kuormittavuuden kokemuksista saatuja aiempia teemoja. Aihetta käsittelevät kysymykset liittyvät opiskeluun varattuun aikaan, sekä opintojen haasteellisuuteen. Opiskeluteeman yhteydessä tarkastellaan myös opiskelijan kehittymistä ja saavutuksia onnistumisen kokemusten, arvosanojen sekä vastuun näkökulmasta.

Opiskeluympäristöä käsittelevän teeman kohdalla selvitettiin opiskelijoiden kokemusta fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä Leppävaaran Laureassa. Fyysisen ympäristöön kuuluvat muun muassa tilat, laitteet ja viihtyvyys. Opiskelijan edut opintotukeen liittyen kuuluvat myös tähän osa-alueeseen. Opintotuen merkitystä haluttiin selvittää motivaatiotekijänä opintopisteiden riittävän määrän suorittamisen yhteydessä. Sosiaalisen ympäristön kohdalla tarkasteltiin opiskelijan kokemusta opetuksesta, opiskeluryhmästä ja sosiaalisesta ilmapiiristä opiskelijoiden välillä. Työssä tarkastellaan myös opettajien ja työelämäkumppaneiden suhtautumista opiskelijoihin.

Haastattelun kolmen pääteeman persoonallisuuden, opiskelun sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön lisäksi haastatteluun liittyi muutamia aloitus- ja lopetuskysymyksiä. Aloituskysymyksien tarkoituksena on saada tietoa opiskelijan iästä, aiemmasta koulutustaustasta, suorittujen opintojen määrästä sekä työssäkäynnistä. Lopetuskysymykset ovat lähinnä kokoavia, mutta niiden merkitys tälle tutkimukselle on kohtalaisen suuri. Lopetuskysymyksissä opiskelijan tuli määrittää kolme tärkeintä opiskelumotivaatiota lisäävää tekijää sekä kolme opiskelumotivaatiota heikentävää tekijää. Näiden lisäksi opiskelijaa pyydettiin mainitsemaan jokin asia, jonka hän koki olevan erityisen hyvin Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa ja jokin asia, jota hänen mielestään tulisi kehittää. Opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmien kartoittamisella pyrittiin selvittämään opiskelijan opiskelun tavoitteellisuutta ja oikeaa alavalintaa.

Opiskelijan määrittäessä kolme motivaatiota lisäävää ja heikentävää tekijää haastattelun loppuvaiheessa, voitiin olettaa opiskelijan orientoituneen teemaan aiempien kysymysten kautta. Näin ollen merkittävien tekijöiden määrittämisen ajateltiin olevan mahdollista. Nämä tekijät toimivat analyysin yhtenä lähtökohtana, jolloin niiden mukaan on mahdollista analysoida koko haastattelun joukon motivaation kokonaisuuden rakentumista ja kartoittaa motivaatio ja hygieniatekijöitä, eli sisäisen ja ulkoisen motivaation suhdetta. Seuraavassa on esitelty haastattelun toteutuksessa huomioitavia asioita tarkemmin ja sitä, miten tässä työssä niihin on kiinnitetty huomiota.

4.1.2 Teemahaastattelun toteutus

Haastattelun toteutukseen kuuluu erilaisia vaiheita. Ennen haastattelua tulee sopia sen toteuttamiseen sopiva aika ja paikka, myös haastattelun kestoa on hyvä arvioida ennakkoon. Haastattelun tallentamisen suunnittelu on tehtävä myös etukäteen, on myös varmistettava tarvittavien välineiden saatavuus ja toiminta. Haastattelun tallentamiseen hyvä väline on nauhuri tai sanelukone. Tallennustapaa valittaessa on mietittävä miten aineisto on tarkoitus purkaa ja käsitellä. Laitteiden ja ohjelmien yhteensopivuus on tärkeää tarkistaa ennen nauhoittamista. (Hirsjärvi ym. 2004, 73, 75.)

Haastattelun toteuttamispaikan valinta riippuu monista eri seikoista. Tutkimusongelma ja ilmiö sekä tutkimuksen tekemiseen varatut resurssit vaikuttavat paikan valintaan. Teemahaastattelun toteuttamiseen varatun tilan tulisi olla rauhallinen ja turvallinen, jolloin haastattelijan on mahdollista saada hyvä kontakti haastateltavaan. Haastattelupaikkoina käytetään useimmiten haastateltavan kotia, opiskelu- tai työpaikkaa tai jotakin julkista laitosta tai tilaa. Haastateltavien saatavuus vaikuttaa myös tilan valintaan. Esimerkiksi oppilaiden haastatteleminen on helpointa koulun omissa tiloissa, vaikka koulu vilkkaan ympäristönsä vuoksi ei ole ihanteellisin. Kaikista paras on paikka, joka mahdollistaa kommunikoinnin ilman suuria häiriötekijöitä. Paikka ei kuitenkaan saa olla liian eristyksissä aiheuttaen ahdistusta haastateltaville. (Hirsjärvi ym. 2004, 73 - 74.)

Tämän opinnäytetyön aineisto on kerätty loppukeväällä 2009 viikkojen 21 - 23 välisenä aikana. Haastattelujen kappalemäärälle asetin vähimmäistavoitteeksi kymmenen haastattelua. Ennen haastatteluja toteutin yhden koehaastattelun, jossa pohdin kahden erilaisen teemarakenteen paremmuutta, samalla testasin haastatteluun kuluvaan aikaa. Koehaastattelu toteutettiin matkailu-, ravitsemis- ja talousalan restonomi-opiskelijalle. Koehaastattelun jälkeen tein muutamia muutoksia teemojen alakysymyksiin, sillä kysymyksissä oli joitain päällekkäisyyksiä. Kysymysten järjestystä myös muutin, jolloin haastattelu eteni loogisemmin välttämällä aiheen vaihtumisen yllättäen.

Haastatteluista kolme on toteutettu viikolla 21. Samalla viikolla lähetin tiedon sähköpostitse kaikille Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoille. Viikolla 21 olin myös yhteydessä eri opintojaksojen opettajiin, joilta sain tietoa kurssien aikatauluista, kävin myös tuntien alussa kertomassa opinnäytetyöstäni ja tarpeesta saada opiskelijoita haastatteluun. Vieraillessani oppitunneilla sovin ajankohdan jokaisen opiskelijan kanssa henkilökohtaisesti. Seuraavat seitsemän haastattelua toteutin viikon 22. aikana ja viimeisen haastattelun tein viikolla 23.

Haastattelut toteutettiin pääasiallisesti luokkatiloissa, joissa ei ollut muita läsnä. Kaksi haastatteluista toteutettiin käytävällä olevassa oleskelunurkkauksessa, joka sijaitsi rauhallisessa paikassa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja niiden kesto vaihteli 31 minuutista 45 minuuttiin. Teemahaastattelut litteroitiin, jonka jälkeen niiden pituudeksi aukikirjoitettuna oli 2-3 sivua. Haastattelut on litteroitu haastattelun teemoja mukaillen. Haastattelunauhat on myös tallennettu äänitiedostoina, jolloin niiden kuunteleminen on ollut mahdollista myös jälkepäin. Haastattelujen analysointi on aloitettu kesäkuun 2009 alussa ja se on päättynyt syyskuussa 2009. Seuraavassa on esitelty työssä käyttämäni aineiston analysointimenetelmä tarkemmin.

4.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysin avulla on mahdollista saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. Näin analysoitava materiaali saadaan muotoon, josta johtopäätösten teko on mahdollista. Sisällönanalyysissä menetelmänä on myös riskejä, jotka liittyvät aineiston järjestelyyn ja luokitteluun tavalla, että johtopäätösten teko ei ole mahdollista. Tällaisessa tilanteessa aineiston analyysi saattaa jäädä aineiston luokittelun tasolle. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105.)

Tässä opinnäytetyössä aineisto on analysoitu teorialähtöisen analyysin mukaisesti. Teorialähtöinen analyysimalli perustuu teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkimuksessa esitellään teoria, jonka perusteella määritellään tärkeät käsitteet. Analyysia ohjaa valmis teoria, jonka mukaan aineisto suhteutetaan tiettyihin teemoihin. Sisällönanalyysi on muodostettu näin ollen teorialähtöisesti eli deduktiivisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 100, 116.)

Teorialähtöisen analyysimallin lähtökohtana on Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) esittämä työmotivaatioteoria, joka on tässä tutkimuksessa muokattu opiskelumotivaatioon sopivaksi. Tämän teorian perusteella opiskelumotivaation ajatellaan rakentuvan persoonallisuudesta, opiskelun sisällöstä ja saavutuksista sekä opiskeluympäristöstä. Teemahaastattelun teemat noudattivat myös tätä jaottelua, eli näin ollen on oletettavaa, että jokaiseen osa-alueeseen opiskelijat ovat osanneet mainita joitakin. Merkittävä osa analyysia ovat opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät, jotka ovat nousseet opiskelun kokonaisuutensa pohjalta.

Opiskelumotivaation kokonaisuudesta tehdyn sisällönanalyysin avulla oli mahdollista saada tietoa siitä, mitkä tekijät vahvistavat ja heikentävät opiskelijan opiskelumotivaatiota. Näiden lisäksi tuloksia on tarkasteltu myös sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmista Herzbergin motivaatioteoriaan perustuen. Seuraavassa käsitellään tulosten luotettavuuteen liittyviä tekijöitä.

5 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoiden opiskelumotivaation kokonaisuutta ja opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Opiskelijoiden motivaatiota tarkasteltiin persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön näkökulmista. Opiskelumotivaatiota tarkasteltiin myös Herzbergin motivaatioteorian pohjalta, jolloin lähtökohtana oli opiskelumotivaatiota vahvistavien ja heikentävien tekijöiden sijoittuminen motivaatio- ja hygienia-tekijöiden kokonaisuuteen. Herzbergin teorian yhteydessä opiskelijoiden motivaatiota tarkastellaan myös sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmasta.

Aluksi esittelen lyhyesti tutkimukseen osallistuneet ja heidän taustaansa ikään, koulutukseen ja opintopisteiden suorittamiseen liittyen, minkä jälkeen käsittelen tulokset motivaation kokonaisuuteen persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön osalta. Opiskelumotivaation kokonaisuuden tuloksia olen käsitellyt aihealueittain nostoen teemahaastatteluissa tulleet opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät esiin.

5.1 Tutkimukseen osallistuneet

Tutkimukseen haastateltiin yksitoista Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijaa. Keväällä 2009 toisen vuoden opiskelijoina olleista on tänä syksynä läsnä olevina 63 (Leppävaaran opintotoimisto 2009). Haastatteluun osallistuneet ovat tällä hetkellä kolmannen vuoden opiskelijoita ja ovat aloittaneet opinnot vuonna 2007. Tutkimukseen osallistui kaksi naisopiskelijaa ja yhdeksän miesopiskelijaa. Opiskelijat olivat iältään 22 - 33 -vuotiaita. Opiskelijoiden opintopistekertymät vaihtelivat 95 opintopisteen ja 128 opintopisteen välillä. Opintosuunnitelman mukaan opiskelijoilla tulisi olla suoritettuna 120 opintopistettä toisen vuoden kevään loppuun mennessä. Opiskelijat osallistuivat vapaaehtoisesti haastatteluun ja kiitokseksi he saivat ilmaisen kahvin Cafe Beatista.

Opiskelijoista kahdeksan oli koulutustaustaltaan lukion käyneitä. Kahdella opiskelijalla oli kaksoistutkinto, johon liittyi lukio-opintojen lisäksi tietotekniikan tai merkonomien opinnot. Haastatteluun osallistuneiden koulutustaustasta löytyi myös datanomien ja media-alan opintoja. Opiskelijoista kuusi kävi opintojen ohella töissä, mutta työtehtävät eivät pääsääntöisesti liittyneet alaan. Muutama opiskelijoista mainitsi kirjanpitoon ja kaupan alaan liittyviä tehtäviä, mitkä voidaan liittää liiketalouden opintoihin kuuluviksi. Osalla opiskelijoista oli taustalla alaan liittyvää työkokemusta, vaikka he eivät tällä hetkellä alan työtehtävissä olleetkaan.

5.2 Opiskelumotivaation kokonaisuuteen vaikuttavat tekijät

Opiskelumotivaation kokonaisuutta tarkastellaan persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön osalta. Kuviossa 2. olen esittänyt analysointimallin, jonka mukaan teemahaastatteluaineisto on analysoitu. Lähden liikkeelle opiskelijoiden kokonaismotivaation käsittelystä. Tämän jälkeen käsittelen opiskelijoiden mainitsemat kolme motivaatiota vahvistavaa ja heikentävää tekijää, jotka ovat nousseet teemahaastattelun aikana esiin. Opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät on jaettu Herzbergin motivaatioteorian motivaatio ja hygieniatekijöihin. Tämän jaottelun avulla on mahdollista saada selville opiskelijoiden motivaation rakennetta sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon liittyen. Tärkeimpänä lopputuloksena tässä työssä käsitellään opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Kuvio 2: Aineiston analysointimalli

5.2.1 Persoonallisuus vaikuttavana tekijänä

Teemahaastatteluissa tuli selkeästi esiin opiskelijoiden mielenkiinto alaa kohtaan. Mielenkiinto liittyi lähinnä alan jatkuvaan kehittymiseen, sen tarjoamiin mahdollisuuksiin, alan arvostukseen sekä alan käytännönläheisyyteen. Alan ajateltiin tarjoavan myös monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden työtehtäviä ajatellen. Opiskelijat mainitsivat muun muassa kuvankäsittelyn ja ohjelmoinnin kiinnostavina osa-alueina, mutta myös yleinen kiinnostus tietokoneisiin ja tekniikkaan nousivat esiin. Opiskelijat näkivät tietojenkäsittelyn koulutusohjelman tarjoamien työmahdollisuuksien olevan monipuoliset siihen liitetyn liiketaloudellisen osaamisen myötä, vaikka liiketalouden opintoihin ei yleisesti suhtauduttu mielenkiinnolla. Seuraavassa on muutamia opiskelijoiden kommentteja opiskelun mielenkiintoon liittyen:

”Teknologia on aina kiinnostanu ja mun mielestä tuntuu siltä et tää on tulevaisuuden ala.” (Mies 6.)

”Sitä nyt on vaikee kuvailla, se nyt oli aika houkutteleva nettisivuilla se kuvaus tästä alasta mitä tähän kuuluu.” (Mies 8.)

”Viihdyn just aika paljon just tietokoneiden kanssa, vissiin sit ihan hyvät liksatkin tällä alalla.” (Mies 9.)

”Jatkuvasti kehittyvä ala, se ei jää junnaamaan paikoilleen niinku moni muu teollisuuden ala.” (Mies 10.)

”Ei oo yhtä juttua, nyt ku miettii aikaa taaksepäin niin huomaa että ehkä oon aina vähä ollu sellanen tekninen tyyppi.” (Nainen 4.)

”Kyl se nyt enimmäkseen, mutta ehkä noille liiketalouden kursseille ei riitä aina mielenkiinto. (Mies 8.)

Opiskelijoiden harrastuneisuutta selvitettiin yhtenä persoonallisuuden osa-alueena. Opiskelijoiden harrastukset liittyivät pääasiassa liikuntaan ja musiikkiin. Lähes kaikki opiskelijat näkivät jonkin osa-alueen, missä koulutuksen tuomasta osaamisesta oli hyötyä myös vapaa-ajalla. Joitakin oppimiaan taitoja opiskelijat mainitsivat pystyvänsä hyödyntämään esimerkiksi kuvankäsittelyssä tai musiikkiharrastuksessa. Lähes kaikki opiskelijat mainitsivat myös auttavan sa tuttavien tietokoneisiin liittyvissä ongelmissa. Näin ollen voidaan todeta, että tietynlaista koulutuksen tuomaa osaamista opiskelijat hyödyntävät myös omassa arjessa. Opiskelijoiden omat kiinnostuksen kohteet, opiskelu sekä harrastuneisuus yhdistyivät. Opiskelijoilla oli myös muita mielenkiinnon alueita ja harrastuksia, joiden voidaan ajatella vaikuttavan positiivisesti yleiseen asenteeseen itseä ja opiskelua kohtaan. Seuraavassa kommentteja opiskelijoilta harrastuneisuuteen liittyen:

”Tutut pyytää apua koneiden kanssa ja niitä yleensä autan.” (Mies 7.)

”Konetta aika paljon käytän himassa, jonku verran musiikkijuttuja.” (Mies 9.)

”-, teen nettisivuja jos joku kaveri pyytää.” (Mies 5.)

”Ehkä jonku verran photoshoppia.” (Mies 1.)

”-, mut oon mä vapaa-ajalla asennellu koneita ja auttanu kavereita koneiden kanssa.” (Mies 6.)

”Oon hurahtanut koodaukseen, puuhailen omia projekteja aina kun on aikaa ja motivaatiota riittää.” (Nainen 4.)

”Alavalinnasta päätellen aika paljon on tullu oltua tietokoneiden ääressä, pelattua ja sit liikuttua ja musiikin kuuntelua.” (Mies 8.)

Teemahaastattelussa selvitettiin opiskelijoiden käsitystä omasta soveltuvuudesta alalle. Opiskelijat kokivat yleisesti olevansa soveltuvia alan työtehtäviin ja näkivät vaadittavina ominaisuuksina muun muassa tiimityötaidot, pitkäjänteisyyden sekä kyvyn oppia ja omaksua nopeasti uusia asioita. Muutamalla haastatteluun osallistuneella opiskelijalla ei ollut käsitystä omasta soveltuvuudestaan alalle, vaan he uskoivat tulevan työharjoittelun ja työelämään siirtymisen selventävän asian myöhemmin. Seuraavassa on muutamia opiskelijoiden arvioita omasta soveltuvuudestaan tietojenkäsittelyn alalle:

”Kyllä näkisin olevani oikealla alalla, kiinnostus tekniikkaan on kuitenkin siellä taustalla.” (Mies 2.)

”No tota, mä tykkään ottaa selvää asioista ja koko ajan ku kaikki kehittyy ni on pakko pysyä ajan tasalla.” (Mies 9.)

”Kyl mä uskon et mä oon suhteellisen soveltuva, ainakaan multa ei pinna pala helposti, jos ohjelmointi menee päin seinää. Tykkään työskennellä ihmisten kanssa sillä tavalla.” (Mies 5.)

”Kyl mä sanoisin et kyllä mä oon aika soveltuva, mä oon ollu aina hyvä matematiikan kanssa ja looginen ajattelu.” (Mies 6.)

”Välillä tuntuu et ku nenä päähän ja välillä taas et ei ollenkaan.” (Mies 7.)

”Vois olettaa, että tällä alalla ollaan aika pitkälti tiimityön varassa, voisin siinä mielessä kuvitella sopivani. Tiimityö on vahvuus, ja tietysti sellainen valmius oppia uutta.” (Mies 8.)

”En yhtään tiiä, en oo yhtään tän alan hommia tehny, et sen näkee sit ku pää see töihin.” (Mies 3.)

Opiskelijoiden asenteet alaa kohtaan vaikuttavat positiivisilta. Haastatteluun osallistuneista yhdestätoista opiskelijasta kukaan ei kyseenalaistanut alan arvostusta tai tärkeyttä. Asenteet opiskelua kohtaan vaihtelivat kuitenkin. Opiskelua kohtaan asenteissa oli havaittavissa myös epävarmuutta. Osa opiskelijoista on ajautunut alalle, eikä kaikilla ole ollut selkeää päämäärää opintojen suhteen. Tärkeänä opiskelijat pitivät niitä kursseja ja osa-alueita, joista olivat itse kiinnostuneita. Mikäli aihe koettiin kiinnostavaksi, siitä haluttiin saada myös hyvä arvostus. Seuraavassa kommentteja opiskelun asenteisiin ja opiskelun tärkeyteen sekä alavalintaan liittyen:

”Tutkinto on arvossa työelämässä ja siviilielämässä ja myös se et sä luotat ittees paremmin ku on tutkinto” (Mies 5.)

”Tää nyt oli sellanen hätävara valinta, halusin yliopistoon, ni mä en sit sinne päässy ni jouduin ottaa toisen vaihtoehdon. (Mies 8.)

”Sen verran et saa ainakin koulutuksen, et en mä oleta et pääsisin mihinkää suoraan siihen töihin mikä ois koulutukseen liittyvää. Saa hyvän koulutuksen, et toivottavasti se näkyy siinä ku tulee tradenomi-nimike et tradenomeja on niin paljon ja se nyt mihin on erikoistunu ni näkyy sit siinä työnhaussa.” (Mies 1.)

Aikomuksia keskeyttää opinnot selvitettiin myös yhtenä motivaatioon vaikuttavana tekijänä. Opiskelijoista kaksi oli miettinyt keskeyttävänsä opinnot tai vaihtavansa koulua. Yksi opiskelijoista oli miettinyt alanvaihtoa ja hakemista yliopistoon tai kauppakorkeakouluun. Opiskelijoiden lähitulevaisuuden suunnitelmiin liittyi työharjoittelupaikan etsiminen ja sitä pidettiin

myös tärkeänä mahdollisuutena saada alan työkokemusta. Opintojen jälkeisen ajan suunnitelmat liittyivät alan työpaikan tai yleisesti työpaikan hankintaan, matkusteluun tai jatko-opiskeluun. Kaikki haastatteluun osalistuneet näkivät mahdollisena työskentelyn alalla tai alaan liittyvissä tehtävissä opintojen jälkeen. Muutamat opiskelijat olivat ehdottoman varmoja, että ovat oikealla alalla.

”On käyny mielessä, tai oikeestaan paremminkin olen miettiyt et oisin hakenu vaihtoa toiseen.”(mies 7.)

Opiskelijoiden arvostuksen, liittymisen ja itsensä toteuttamisen tarpeita käsiteltiin myös haastattelussa. Erityisen tärkeinä ja arvostettuina opiskelijat pitivät käytännön osaamista, menestyminen sekä tulevaisuus tietojenkäsittelyn alalla nähtiin mahdollisena ilman tutkintotodistustakin. Suurin osa opiskelijoista piti kuitenkin tutkintoa tärkeänä, vaikka taidot ja osaaminen korostuivatkin. Opiskelijoiden arvosanatarpeet olivat hieman yli keskimääräisen suoritustason. Opiskelijoiden haastatteluista nousee esiin näkökulma, joka viittaa tutkinnon olevan ensimmäinen vaihe ja avain työelämään, eivätkä näe sitä riittävänä loppuelämää ajatellen. Opiskelijat pitävät tärkeimpänä itse todistusta ja osaamista sisältöjen ja arvosanojen sijaan.

”Ei ole tärkeää. Sillä paperilla ei tee mitään jos ei osaa mitään.” (Mies 7.)

”Et kyllähän se on ollu mulle tosi tärkeä juttu ja oon ottanu tän kyl niin tosisani ku olla ja voi ja oon suoriutunutkin hyvin.(Nainen 4.)

”No onhan se ainoa tapa näyttää sille työnantajalle et osaa ainakin perusteet.” (Mies 10.)

”Mä haluan ne paperit ja et on näyttääkin et oon joskus opiskellu jotain.” (Nainen 11.)

”Pitäs varmaan nostaa sitä imagoa, et hakijamäärät ois sitä luokkaa et ne rajat vois vetää, nyt ku porukkaa hakee niin vähän.”(Nainen 4.)

Haastattelulla haluttiin selvittää myös opiskelijan lähipiirin vaikutusta opiskeluun. Vastauksista tuli esiin, että vanhemmat eivät suoranaisesti vaikuttaneet opiskeluun tai suoritusten tasoon. Vastauksista tulee kuitenkin ilmi, että yleisesti lähipiiri kannusti opiskeluun ja opiskelua pidettiin tärkeänä. Opiskelijoiden kommentteja lähipiirin vaikutuksiin liittyen on koottu seuraavaan.

”Faija ainakin on niinku insinööri ja kyl niinku varmasti on tukenu ja sanonu et kannattaa mennä opiskelemaan. Kavereistakin suurin osa opiskelee.” (Mies 9.)

”Miten sen nyt sanois, ei ehkä odotuksia. -, ei se sitä ite ikinä sano, jokainen tekee omat päätöksensä.” (Mies 2.)

”Kyllähän ne kovasti kyselee et miten se menee, mut ei painostettu suorittamaan tutkintoa.” (Mies 7.)

5.2.2 Opiskelun sisältö ja saavutukset vaikuttavina tekijöinä

Opiskelun sisältöä opiskelijat pitävät pääsääntöisesti mielekkäänä. Opiskelijat ovat kokeneet opintoihin sisältyvät työelämäyhteydet ja hankkeet mielenkiintoisina. Käytössä olevat ohjelmistot ja yhteistyöhankkeet on myös koettu tärkeiksi. Opiskelijat kuitenkin mainitsevat eri aihealueiden ja opintokokonaisuuksien käsittelevän hyvin pinnallisesti eri asioita. He kaipaivat enemmän syventymistä mielenkiintoisiin ja tärkeiksi koettuihin osa-alueisiin. Opintojen sisällöt on koettu osin sekavina, jolloin kokonaisuuden hahmottaminen on ollut vaikeaa. Opiskelijat mainitsevat kiinnostavansa enemmän huomiota mielenkiintoisiin kursseihin, jolloin pitävät myös niiden arvosanoja tärkeämpinä.

”--, et ei ehkä aina oo ihan riittävästi oo tähän alaan liittyvä juttu. Ja sit se että ois vähä voitu joitain kursseja järjestää toisin päin, ei oo aina edenny kovin fiksusti.” (Mies 8.)

Opiskelijat olivat yleisesti tyytyväisiä saavutuksiinsa. Muutamien haastateltavien kohdalla ilmeni kuitenkin se, ettei opiskeluun ollut erityisemmin tarvinnut panostaa itseä tyydyttäviä tai jopa hyviä arvosanoja saadakseen. Opiskelijat näkivät myös omat mahdollisuutensa arvosanojen ja suoritusten kohdalla parempina, mikäli he käyttäisivät enemmän aikaa opiskeluun. Hyvinä arvosanoina opiskelijat pitivät pääsääntöisesti 3 ja 4 arvosanoja. Opiskelijoista osa piti hyviä arvosanoja erityisen tärkeinä ja yleensäkin opinnoissa menestymistä. Opiskelijat pitivät tärkeänä tutkinnon loppuun suorittamista aikataulussa, mutta valmistumista työttömäksi pyrittiin välttämään.

”On se nyt menny ihan OK, jotku jaksot ois voinu mennä paremminkin. Kaikkeen ei voi panostaa.” (Mies 7.)

”Kaikki kurssit suoritettu on hyvä ja aika pienellä työllä.” (Mies 3.)

”Kohtalainen, vois olla parempi tietenkkin. --. Ehkä se on sit semmonen, et ois pitäny lukee enemmän ja ottaa asiasta selvää.” (Mies 9.)

”En ihan tyytyväinen, vähän tyytymätön omaan saamattomuuteen.” (Mies 2.)

”Ainakin on oppinu just tollasta esiintymistaitoa ja just kommunikointia just suomeks ja englanniks ja sitte tota oppinu aika paljon lisää noista tietoliikenteestä ja tietokoneista, eri ohjelmista ja kaikesta tämmösestä.” (Mies 9.)

”Riippuu arvosanasta, jos kaupallinen riittää läpipääsy ja ammatillisista vitonen.” (Mies 10.)

”Mitä paremmat ni onhan se sitä kivempi, mut mä oon muutenki aika huono opiskelee, et kunhan on päässy läpi ni se riittää.” (Mies 3.)

Opiskelijat kokivat opintojen sisältävän riittävästi ryhmätyöskentelyä ja vastuuta omasta työskentelystä. Opiskelu nähtiin vapaaehtoisena ja vastuu oleellisena osana sitä. Vastuuta opiskelijat kokivat ennemminkin olevan liikaa kuin liian vähän.

”Mä vastaan siit koko ryhmän osalta. Vois sitä vähemmänkin sitä vastuuta olla.” (Nainen 4.)

”No ei kyllä, mä en oo ainakaan kokenu mitään raskasta taakkaa.” (Mies 8.)

”No joo, täähän on vapaaehtoinen koulu, eli vastuun pitää ollakin opiskelijalla ja musta on tyhmää et pidetään läsnäololistaa, tulee tietty ajatus et sillä ois vaikutusta aktiivisuuden kannalta.” (Mies 2.)

Opiskelijoilta kysyttiin kokemuksia saamastaan palautteesta. Opiskelijat ovat pitäneet palautteen saamista erityisen tärkeänä. Opiskelijat kokivat saavansa kohtalaisen vähän palautetta ja kaipaavan sitä enemmän. Palautetta saatiin pääasiassa kanssaopiskelijoilta ja tässä yhteydessä opiskelijat kertoivat kaipaavansa palautetta enemmän myös opettajilta. Opiskelijat mainitsevat erityisen palkitsevina tilanteet, jotka liittyvät esimerkiksi ohjelmointiharjoitukseen. Tällä hetkellä opiskelijat eivät koe saavansa riittävästi palautetta, mikä saattaa johtaa oman opiskelun tärkeyden hämärtymiseen. Ohjelmoinnin onnistuminen tuo palautteen saman tien sen toimimisen muodossa. Nämä tilanteet on koettu mielekkäinä. Monet opiskelijoista hyödyntävät tietoteknisiä taitoja myös auttaessaan lähisukulaisia ja ystäviä tietoteknisissä ongelmissa ja tämän voidaan ajatella olevan eräänlainen palkkio omista taidoista.

”No siis hyvin harvoin saan palautetta, joskus joiltain opettajilta saa, aika vähän kyllä pitkälti.” (Mies 8.)

”No joo saan ihan hyvin, Opettajilta saa ainakin jos hommat ei oo menny hyvin ja kyl sitä hyvistäkin töistä saa.” (Mies 2.)

”- -, palaute riippuu aina vähä kurssista mut aika huono. Ei kaverit aina uskalla sanoo jos joku on vähä huonosti menny tai seiniä päin.” (Mies 5.)

”Aika vähän, lähinnä se palaute on niin, et mä annan koululle palautetta.” (Nainen 4.)

”Vähän, liian vähän. Haluisin saada ehkä vähän tarkempaa. Näkeehän sen sit numerosta mut jotain muutaki palautetta haluisin.” (Mies 3.)

”Yleensä ryhmätöissä saa aika herkästi jos on ollu ihan puutaheinää,-” (Mies 10.)

Opiskelijoiden voidaan olettaa olleen osaamisen lähtötasoltaan kovin eritasoisia. Osalla opiskelijoista on taustalla jokin aiempi tutkinto tietotekniikkaan tai liiketalouteen liittyen. Kehittyminen ilmenee näin ollen eritasoisena eri opiskelijoilla. Kuitenkin kysyttäessä omaa kehity-

tymistä kaikki opiskelijat kokivat kehittyneensä jollain osa-alueella. Kehittyminen oli osin liitettävissä opiskelijan omaan mielenkiintoon ja osin täysin uusien asioiden oppimiseen. Osaamista ja kehitystä opiskelijat mainitsevat tapahtuneen tietoteknisten taitojen lisäksi esiintymistaitojen, vieraiden kielten sekä kommunikointitaitojen osa-alueilla. Saavituksiin ja kehittymiseen liittyviä kommentteja:

”--, mut välillä on sellanen pieni epäily et onko sittenkään riittävästi osaamista töhin” (Mies 8.)

”Oon oppinu paljon asioita ja on ollu ihan hyvät työympäristötkin.” (Mies 6.)

”Jos lähtökohta oli se, et osasin maksaa laskut ja surffata netissä, niin onhan siihen tullu aika paljon lisää, oon saanu aika hyvin irti kaikesta.” (Nainen 4.)

”Oon, ku on viikon nyhränny jotain koodia ja kun se vihdoon toimii ni se on semmonen kuperkeikan paikka.” (Nainen 4.)

”Kyl labra harjoitukset on ollu sellasia jes-fiilis. Välitön palaute on hyvää, koska homma ei lähe toimimaan jos joku on pielessä.” (Mies 2.)

5.2.3 Opiskeluympäristö motivaatioon vaikuttavana tekijänä

Taloudellisten ja fyysisten tekijöiden merkitystä opiskelijoiden motivaation kohdalla huomio kiinnittyi lähinnä opintojen järjestelyyn, työssäkäyntiin, rahapulaan sekä opiskeluympäristöön. Opintojen järjestelyyn liittyi joitakin ongelmia, lähinnä aikataulujen ja opintojen päällekkäisyyksien osalta. Opiskelijat pitivät erityisen tärkeinä selkeitä aikatauluja tehtävien palautusajankohdista, minkä koettiin helpottavan tehtävien suorittamista aikatauluissa.

”Informointi on vaikeeta, sähköpostiin hukkuu paljon tietoa.” (Mies 1.)

”Selkeemmin esillä mihin aikaan tietyn kurssin luennot on.” (Mies 10.)

Haastatteluun osallistuneista opiskelijoista yhdeksän kävi opintojen ohella töissä. Opiskelijat mainitsivat opintotuen motivoivan tilanteissa, joissa sen saaminen vaarantuu liian vähäisen opintopistekertymän vuoksi. Kuitenkin opintotuen katsottiin yleisesti olevan liian pieni, minkä vuoksi opiskeluaikana työssäkäynti oli yleistä. Fyysiset tilat ja laitteet koettiin kohtalaisen hyväksi. Koulurakennusta keuhuttiin ja sitä pidettiin siistinä ja viihtyisänä. Tiettyjä ongelmia ilmeni kuitenkin tietokoneiden riittävyyden suhteen. Itseopiskeluun opiskelijoilla oli kuitenkin hyvät mahdollisuudet ja riittävät ohjelmistot.

”Hyvät tilat, viihtyisä, koneita ja tiloja löytyy tehtävien tekemiseen.” (Mies 2.)

”Koulu tosi siisti, diggaan miljööstä. Yleisesti hyvät laitteet sun muut.” (Mies 3.)

”- , täällä ainakin on paljon koneita ja suurimmaks osaks toimiikin. -. Oli tossa yksikin kurssi missä ei ollu kaikille koneita ja nekin mitkä oli ei toiminu.” (Mies 6.)

Sosiaalisen ympäristön vaikutus opiskelijoiden motivaatioon voidaan nähdä kohtalaisen merkittävänä. Opiskelijat kokivat opiskelukaverit merkittävinä opiskeluaikana, vaikka vapaa-ajalla opiskelukavereihin ei suuremmin pidetty yhteyttä. Opiskelijat mainitsevat opiskelijakaverit motivoivana tekijänä yhteisten projektitöiden tekemisen yhteydessä. Asialla nähtiin olevan myös kääntöpuoli. Muutama opiskelija piti muita opiskelijoita osin rasisitteena tilanteissa, joissa tehtävien tekemisen vastuu kasautui muutaman tai yhden opiskelijan varaan. Haastattelussa nousi myös esiin, että opiskelumotivaatiota lisäsi opiskelijoille annettu mahdollisuus muodostaa itse projektityöryhmät. Sosiaalisen ympäristön vaikutuksista opiskelijan motivaatioon tulee esiin seuraavissa opiskelijoiden kommentteissa:

”Kyllä se vaikuttaa, jos muut ei viitti tehdä ni ei sitä viitti itekään, se on niinku toiset tekee ahkerasti ni kyllä sitä itekin tekee ahkerasti.” (Mies 5.)

” -, se mitä vastaan kritisoin paljonki on, et ei loputtomiin voi tehdä ryhmätöitä.” (Nainen 4.)

”Jos toisella ei riitä motivaatiota tehdä mitään, ni itelle kasaantuu kaikki hommat.” (Mies 6.)

”Usein menee niin, et joku muu tekee sen osuuden mikä ei itseä kiinnosta jos toinen ryhmässä haluaa paremman numeron. -. Joskus on ollu silleen et on tehnyt jonku jutun ja kaveri tekee sen sit uudestaan ku se ei oo ollu sen mielestä hyvä, se syö tietysti vähä motivaatiota, sit toisaalta saa itekin paremman numeron siitä.” (Mies 6.)

Yhtenä osa-alueena sosiaaliseen ympäristöön liittyen käsiteltiin myös johtamistapaa ja ilmapiiriä. Johtamistapa on tässä opinnäytetyössä muutettu ohjaukseen ja opetukseen liittyväksi. Opiskelijat ovat kokeneet saaneensa kohtalaisen hyvää ohjausta opintoihin ja tehtäviin. Opetusta pidetään yleisesti tasokkaana, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Ilmapiiriä on yleisesti pidetty kohtalaisen hyvänä. Seuraavassa on muutamia kommentteja ilmapiiriin ja opettajien suhtautumisesta opiskelijoita kohtaan.

”On meil sillain meidän oman ryhmän kans oma henki, ollaan sillein ite kehitelty sitä, en mä tiää onko Laureassa yleisesti.” (Mies 6.)

”Kyllä se motivoi, esimerkiks kun valitsee kursseja, ni on se kivempi valita sellasia missä on tuttuja, et se sillain auttaa. Enkä mä sano et ilmapiiri mikään huono on, vaan et se vois olla parempikin.” (Nainen 11.)

”Vähän sillain etäisesti. Mä toivoisin semmosta vielä tiiviimpää yhteistyötä vaik mä ymmärrän et kaikkien kanssa ei voi pulista puolta tuntia viikossa. Opetus on tasokasta, ohjausta pitäis olla enemmän. Tietoa tulee, mutta kädestä pitäen ja läsnäoloa kaipaisin.”(Nainen 4.)

”Yleisesti opettajien asennoituminen on ollut tosi hyvä. Eri asia miten kukaki opettaa. Opettajat mukavia ja ymmärtäviä.”(Mies 3.)

”Oman alan opettajat älyttömän ammattitaitoisia mut opetusmenetelmien ja tiedon jakamisen suhteen paljon vaihtelua.” (Mies 7.)

Edellä tarkastelin opiskelumotivaation kokonaisuuteen liittyvät tulokset. Tulosten tarkastelu etenee opiskelumotivaation kokonaisuuden tarkastelusta opiskelumotivaatiota vahvistaviin ja heikentäviin tekijöihin. Seuraavassa luvussa käsittelen opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

5.3 Opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät

Haastattelun päätteeksi pyysin opiskelijaa mainitsemaan kolme opiskelumotivaatiota vahvistavaa sekä heikentävää tekijää. Kaikki opiskelijat osasivat mainita kolme opiskelumotivaatiota vahvistavaa tekijää, mutta heikentäviä tekijöitä kaksi haastateltavaa osasi mainita vain kaksi. Nämä motivaatiota koskevat kysymykset halusin sijoittaa aivan teemahaastattelun loppuun, sillä tässä vaiheessa opiskelija oli ehtinyt orientoitua aiheeseen sekä joutunut miettimään omaan opiskelumotivaatioon vaikuttavia tekijöitä tarkemmin. Opiskelijan haastattelu oli tätä ennen edennyt persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön teemoja mukaillen. Näin oli oletettavissa, että opiskelija mainitsee joitakin näiden opiskelumotivaation kokonaisuutta käsittelevien teemojen mieleen tuomista asioista. Näillä tarkentavilla kysymyksillä oli mahdollista saada tietoa siitä, mitkä ovat merkittävimpiä opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Olen koonnut taulukkoon 7. haastattelussa esiin tulleet opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät jokaisen opiskelijan kohdalta. Taulukon vasemmassa reunassa näkyy opiskelijan järjestysnumero sekä sukupuoli. Opiskelijan kommentit ovat siinä järjestyksessä kun hän on ne maininnut. Opiskelijoita ei ole kuitenkaan pyydetty mainitsemaan kommentteja tärkeysjärjestyksessä.

Op= Opiskelija n=nainen m=mies N=11	Kolme motivaatiota vahvistavaa tekijää	Kolme motivaatiota heikentävää tekijää
Op 1. m	Opintojen mielenkiintoisuus Ryhmätyöt Kun näkee lopussa mitä on saanut aikaan	Tiukat aikataulut Opettajan asenne Liian paljon asiaa yhdessä opintojaksossa
Op 2. m	Palaute Oma oppimishalu Palkka	Ohjaajan epäpätevyys Epäsopivat opetusmenetelmät Stressi
Op 3. m	Tutkinto Hyvät tyypit, ilmapiiri Opiskelu upeeta aikaa, mielenkiintoisia juttuja	Rahattomuus Omien opiskelutaitojen heikkous
Op 4. n	Onnistumisen kokemukset Oman kehityksen näkeminen Perhe/ tulevaisuus	Opiskelukaverit Ryhmätyöt Rahatilanne
Op 5. m	Hyvät arvosanat Kannustava ilmapiiri Opettajan positiivisuus	Ilmapiirin negatiivisuus Riidat Erimielisyydet opettajien ja opiskelijoiden kanssa
Op 6. m	Hyvä ryhmähenki Mielenkiintoiset tehtävät Konkreettiset tehtävät	Huono ryhmähenki Tehtävien epäselvyys Toimimattomat koneet
Op 7. m	Hyvä palaute Kannustava ilmapiiri Paperit ulos, voi pitää juhlat	Opettajien negatiivinen suhtautuminen Negatiivinen ilmapiiri Epäonnistumiset yrityksestä huolimatta
Op 8. m	Onnistumisen kokemukset Ryhmätöissä hyvä tiimihenki Todistus	Huono tiimihenki Epävarmuus oikeasta alasta
Op 9. m	Valmistuminen aikataulussa Kaverit Tutkinto	Opetustyyli Ei kiinnostavat aiheet Liian vähäiset ohjeet
Op 10. m	Tutkinto Tehtävän valmistuminen, onnistuminen Hyvä arvosana	Liian helpot projektit Tehtävien annot liian myöhään Tehtävien epätasainen jakautuminen opintojakson ajalle
Op 11. n	Halu alalle Tutkinto Koulukaverit	Opetuksen heikko laatu Rahapula Väsymys

Taulukko 7: Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä

Opiskelijoiden motivaatiota vahvistavat tekijät liittyvät onnistumisen kokemuksiin, haluun oppia, tutkinnon suorittamiseen sekä sen kautta mahdollistuvaan korkeampaan palkkaan ja työelämään sijoittumiseen. Mielenkiinto sekä konkreettiset tehtävät on myös mainittu opiskelumotivaatiota vahvistavina tekijöinä. Opiskelijat pitävät myös ilmapiiriä ja muita opiskelijoita yleisesti opiskelumotivaatiota vahvistavina tekijöinä. Ryhmätöissä onnistumiset ja yhdessä tekeminen motivoivat opiskelijoita, myös opiskeluaikaa pidetään opiskelumotivaatiota lisäävänä tekijänä. Arvosanat, palaute sekä opettajien positiivisuus on myös mainittu vahvistavina tekijöinä.

Opiskelumotivaatiota heikentävinä tekijöinä on mainittu opintojen järjestämiseen liittyviä tekijöitä kuten tiukkoja aikatauluja, epäselviä tehtävänantoja sekä tehtävien epätasaista jakautumista opintojaksojen ajalle. Ilmapiirin negatiivisuus on myös mainittu sekä erimielii-

syydet opettajien ja opiskelijoiden välillä. Opetusmenetelmät on koettu osin hankaliksi ja opiskelumotivaatiota heikentäväksi tekijäksi. Yksittäiset maininnat liittyvät myös epävarmuuteen alavalinnasta, epäonnistumisiin ja omien opiskelutaitojen heikkouteen. Opiskelijat ovat kokeneet myös rahapulan heikentävän motivaatiota opiskella.

Nämä opiskelijoiden mainitsevat opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät nousevat opiskelumotivaation kokonaisuudesta. Näillä edellä mainituilla tekijöillä on näin ollen opiskelijoille eniten merkitystä. Opiskelijoiden määrittämistä tekijöistä nähdään myös yksittäisen opiskelijan opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät. Yksittäisellä tekijällä nähdään olevan joissain tapauksissa sekä opiskelumotivaatiota vahvistava että heikentävä vaikutus. Opiskelijoiden kommentteista nousee merkittävänä esiin opiskelijoiden työskentely ryhmissä ja yleisesti ilmapiiri. Ilmapiirillä opiskelijat näkevät olevan sekä vahvistavia että heikentäviä vaikutuksia.

6 Tutkimuksen tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Laurea Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelijoiden opiskelumotivaation kokonaisuutta sekä opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Edellisessä luvussa käsiteltiin tulokset opiskelumotivaation kokonaisuuteen liittyen, jonka jälkeen luonnollisesti käsiteltiin opiskelijoiden mainitsevat motivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät.

Seuraavassa tarkastelen edellisessä luvussa esittelemiäni tutkimuksen tuloksia teoriaan viitaten. Opiskelijoiden vastauksissa esiin nousseita seikoja on pyritty selittämään teorian avulla. Tässä yhteydessä on mahdollista tuoda myös esiin tärkeimpiä opiskelumotivaatioon liittyviä asioita.

6.1 Opiskelumotivaation kokonaisuus

Opiskelumotivaation kokonaisuutta tarkasteltiin persoonallisuuden, opiskelun sisällön ja saavutusten sekä opiskelumympäristön näkökulmasta. Opiskelumotivaation kokonaisuudella tarkoitetaan näiden teemojen esiintuomia opiskelumotivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Kokonaisuutta tarkastellaan tässä jokaisen teeman kohdalta erikseen ja niiden sisältöä on jäsennetty opiskelumotivaation kokonaisteorian alakohtien mukaan.

6.1.1 Persoonallisuuden tarkastelu

Persoonallisuuden kohdalla käsiteltiin mielenkiintoa, asenteita ja tarpeista (Ruohotie 1998, 35-36). Tulosten perustella voidaan päätellä, että suurta ristiriitaa opiskelijoiden mielenkiinnon ja alavalinnan välillä ei yleisesti ole. Opiskelijat olivat yleisesti tyytyväisiä alavalintaan ja

näkökulmasta tulevaisuudessa alan työtehtävissä. Mielenkiinto tuli esille haastattelun alkuvaiheessa, jossa opiskelijoilta kysyttiin syitä koulutukseen hakeutumiseen. Kysymystä tarkennettiin myöhemmin lisäkysymyksillä. Vaikka kaikki opiskelijat eivät olleet ensisijaisesti hakenneet kyseiseen koulutusohjelmaan, muut vaihtoehdot olivat kuitenkin olleet alaan liittyviä yhtä opiskelijaa lukuun ottamatta.

Mielenkiinto nousi merkittävämpänä persoonallisuuden kohdalla käsittelystä tekijöistä esiin. Koulutukseen liittyvien liiketalouden opintojen mielenkiintoisuutta monet vastaajista kuitenkin kritisoivat. Mielenkiinnon puute vaikuttaa suoritusten tasoon sekä asenteisiin yksilöä itseä kohtaan, ristiriitaiset asenteet voivat aiheuttaa hankaluuksia myös minäkuvan hahmottumisessa (Ruohotie 2002c, 18). Opiskelijat olivat kiinnostuneita tietojenkäsittelyn ammatillisista opinnoista. Tässä yhteydessä on tärkeää huomata mielenkiinnon olevan oleellisessa osassa unelma-ammatin valinnassa. Mielenkiinto tekemistä kohtaan liittyy oleellisena osana yksilön hyvinvointiin, jota voidaan pitää yhtenä hyvinvoinnin edellytyksenä (Viitala 2004, 151 - 152). Mielenkiinnon nähdään myös liittyvän sisäiseen motivaatioon (Opiskelumotivaatio 2007). Näin ollen voidaan pitää tärkeänä opiskelijoiden positiivista suhtautumista ammatillisiin opintoihin, sillä ne tulevat todennäköisesti olemaan merkittävimmissä osassa myös tulevaisuuden työtehtävissä.

Luulen, että opiskelijoiden mielenkiinnon kokemukset voivat nousta myös laurealaisesta tavasta opiskella. Opiskelu rakentuu pääosin erilaisista projekteista ja hankkeista, joista monissa on mukana oikeita työelämäkumppaneita. Opettajilla on myös mahdollisuuksia vaikuttaa mielenkiintoon opintojen suunnittelussa. Tehtävissä ja projekteissa pyritään usein myös löytämään erilaisia kiinnekohtia todellisuuteen erilaisten esimerkkien avulla. Tämä voi siis olla yksi syy siihen, miksi opiskelijat ovat pääsääntöisesti kokeneet opiskelun mielenkiintoiseksi ja sitä kautta motivaatiota vahvistavaksi. Yhdessä tekemisen ja vuorovaikutuksen opiskelun nähdään myös vaikuttavan opiskelumotivaatioon sitä ylläpitäen (Opiskelumotivaatio 2007).

Vaikka opiskelijat kokivat opiskelun mielenkiintoiseksi, suhtautuminen opiskeluun ei ollut yleisesti kovin vakavaa. Haastatteluissa tuli ilmi ettei opiskeluun aina panostettu, vaan kurssit haluttiin lähinnä suorittaa keskitason arvosanoin läpi. Poikkeuksia opiskelijoiden opintoihin suhtautumisessa kuitenkin esiintyi. Hieman vanhemmat opiskelijat suhtautuivat opiskeluun vakavammin ja pitivät sitä tärkeänä. Nuoremmat opiskelijat olivat epävarmempia ja tietynlainen rentous tuli asenteissa esiin. Opiskelijan saavuttaessa asettamansa tavoitteet ja saadessa opinnot etenemään suunnitelman mukaan nähdään sen myös lisäävän tyytyväisyyttä itseensä (Viitala 2004, 153). Näin ollen opiskelijan epävarmuus päämäärässä ja tulevaisuuden suunnitelmissa saattaa vaikuttaa omien tavoitteiden asettamisen hankaluuteen. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat vasta toisen vuoden opiskelijoita, eivätkä he pääsääntöisesti olleet vielä tehneet ensimmäistä harjoittelua. Opiskelijoiden olisi tärkeää päästä tutustu-

maan alaan ja mahdollisiin sen tarjoamiin työtehtäviin, mikä voisi helpottaa opiskelijan opin-
to- ja urasuunnittelua ja motivaatiota opiskelua kohtaan.

Vaikka opiskelijat eivät suhtauneet itse opiskeluun kovin suurella vakavuudella, tutkintoa pidettiin silti yleisesti tärkeänä. Opiskelijoiden vastauksista tulee esiin opintojen ja tutkinnon suorittamisen tärkeyteen liittyen kahta erilaista näkökulmaa. Toisaalta tutkinnon suorittamis-
ta pidetään tärkeänä, mutta samalla arvostetaan yksilön itsensä hankkimaa osaamista ja tai-
toja. Tarpeet ovat yksi persoonallisuuteen liittyvistä kokonaismotivaation osa-alueista (Viitala
2004, 151). Tutkinnon suorittaminen on katottu olevan opiskelijan tarpeisiin liittyvä.

6.1.2 Opintojen sisällön ja saavutusten tarkastelu

Opiskelun sisältöön ja saavutuksiin liittyvät opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät ovat
opintojen mielekkyys sekä opiskelijan vastuu ja itsenäisyys. Sisältöön ja mielekkyyteen liitty-
vät myös opiskelusta ja omasta etenemisestä saatu palaute ja tunnustus. (Viitala 2004, 153,
160-161.) Opiskelijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä ryhmitöihin ja käytännönläheiseen opis-
keluun. Opiskeluun vakavammin suhtautuvat opiskelijat kaipaisivat enemmän yksilötehtäviä,
mikä vapauttaisi heidät vastuusta muiden opiskelijoiden osalta.

Opintojen mitoititus ja kuormittavuus hankkeen tuloksissa keväällä 2009 tuli esille samankaltai-
sia asioita. Opiskelijat ovat kokeneet opintojaksojen sisällöt osin epäselvinä ja tehtäviä oli
ollut osin vaikea hahmottaa. (Heiskanen 2009.) Tämän voidaan ajatella vaikuttavan opiskeli-
jan opiskelumotivaatioon myös tämän opinnäytetyön tulosten perusteella. Alaa pidettiin ylei-
sesti mielenkiintoisena, mutta opintojaksojen sisältöjä osin sekavina. Opiskelijoiden oli han-
kala hahmottaa mitkä asiat liittyivät mihinkin opintojaksoon ja miten. Myös aikataulut ja nii-
den selvittäminen ja noudattaminen oli selkeästi haaste opiskelijoille. Syyn nähtiin olevan
osin opintojen järjestelyssä, mutta opiskelijat myönsivät myös omassa ajankäytössä ja tehtä-
vien aloittamisessa olevan ongelmia.

Opintojaksojen tavoitteiden ja aikataulujen selkeämpi määrittely ja yhteensovittaminen mui-
den käynnissä olevien kurssien osalta saattaisi helpottaa opiskelijoiden arkea. Opintoihin liit-
tyvän vastuun kohdalla on myös huomioitava se, että vastuu ei jakautunut tasaisesti kaikille
ryhmän jäsenille. Jotkut ryhmän jäsenistä saivat harteilleen myös muiden vastuun. Opiskeli-
jat, jotka pitävät opiskelua erityisen tärkeänä, näkivät heikosti motivoituneet opiskelijat
ennemminkin rasisitteena. Yhteisiä projekteja tehtäessä tunnollisemmat opiskelijat saattoivat
ajautua tilanteeseen, jossa työmäärä ja vastuu kasaantuivat heidän harteille.

Tällaisia tilanteita kokeneet opiskelijat pitävät erityisen tärkeänä vapautta muodostaa itse
projektiryhmät sekä pitävät myös yksilötöitä mielekkäinä. Haastatteluissa tuli esiin myös sel-

keä ryhmätöissä tapahtuva työnjako, jolloin tietyn osa-alueen osaaja teki siihen liittyvän työn, eikä kaikkien tarvinnut siihen näin ollen paneutua. Tällä voidaan tosin ajatella olevan myös osin positiivisia vaikutuksia, sillä vastuuta kantavan opiskelijan voidaan olettaa tuntevan itsensä tärkeäksi ja myös muiden opiskelijoiden voidaan olettaa arvostavan tiettyä vastuunkantoa. Viitala (2004) onkin kirjoittanut sosiaalisten palkkioiden saavan parhaimmassa tapauksessa yksilön tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvostetuksi (Viitala 2004, 186). Ideana ei kuitenkaan tule olla, että vastuu kasaantuisi yhden opiskelijan harteille vaan vastuualueet ja vastuuhenkilön tulisi vaihtua.

Opiskelijoiden kyky kantaa vastuuta opintojen etenemisestä saattaa osin olla riittämätön. Opiskelijoiden kommentteista tulee esiin kurssien tehtävien päällekkäisyys, mikä teettää ongelmia kurssin suorittamiselle. Vastuu ja itsenäisyys ovat sisäistä motivaatiota lisääviä tekijöitä, koska opiskelijan nähdään silloin itse tuottavan oman motivaationsa (Ruohotie 1998, 38).

Myönteisen palautteen nähdään olevan erityisen tärkeä yksilön motivaation kannalta. Ulkoisten tekijöiden, kuten erilaisten rahallisten palkkioiden ja tukien sekä arvostuksen katsotaan olevan motivaatioon vaikuttavia tekijöitä (Viitala 2004, 153 - 154.) Opiskelijoiden haastatteluissa tuli esiin, ettei palautetta saatu riittävästi. Opiskelijat eivät myöskään suhtautuneet kovin vakavasti toisilta opiskelijoilta saamaansa palautteeseen. Yksilön nähdään tuottavan itse motivaatio, mutta positiivisen palautteen avulla sitä on mahdollista edistää (Viitala 2004, 160). Palautteen avulla on myös mahdollista kehittää yksilöä ja yksilön toimintaa, näin ollen sitä voidaan pitää erityisen tärkeänä yksilön omien kykyjen kehittymisenkin kannalta (Hyppänen 2007, 141; Viitala 2004, 161). Tärkeää on kuitenkin muistaa, että palautteen tulee olla oikeaa suhteessa tulokseen. Myös negatiivisella ja rakentavalla palautteella on merkitystä.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan myös todeta, että opintotuki ei sinänsä motivoi, mutta sen menettäminen liian vähäisten opintopisteiden suorittamisen vuoksi saattaa aiheuttaa opinnoissa etenemisen paineen. Lähinnä palkkiot ja arvostus liittyvät tutkinnon suorittamisen jälkeiseen aikaan, jolloin tutkinnon ajatellaan mahdollistavan paremmat mahdollisuudet työelämässä. Palkkaa pidettiin erityisen tärkeänä tekijänä tutkinnon suorittamiseen liittyen.

6.1.3 Opiskeluympäristön tarkastelu

Opiskeluympäristöön katsotaan tässä työssä koostuvan taloudellisista, fyysisistä ja sosiaalisista tekijöistä työmotivaatioteoriaan pohjautuen (Ruohotie 2002b, 17). Fyysiset tilat liittyvät myös ulkoiseen motivaatioon. Herzbergin motivaatioteorian mukaan nämä ovat hygieniatekijöitä, joita pidetään tärkeinä tyytyväisyyden kanalta. (Viitala 2007, 156.) Opiskelijoiden haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että fyysiset olosuhteet Leppävaaran Laureassa ovat

yleisesti riittävät ja tilat koetaan viihtyisiksi. Ainoat negatiiviset maininnat liittyivät ajoittaiseen tietokoneiden liian vähäiseen määrään, mikä liittyy tiettyihin opetustilanteisiin, joissa kaikki opiskelijat ovat samanaikaisesti läsnä.

Opiskeluaika ja opiskelijaelämä tulivat myös esille opiskelumotivaatioon vaikuttavina tekijöinä. Opiskelijoiden vastauksissa tulee selvästi esiin sosiaalisen ympäristön tärkeys ja ryhmään kuulumisen. Opiskelukavereita pidettiin tärkeänä osana opiskelua ryhmitöiden teon yhteydessä. Opiskelijat mainitsevat kuitenkin kanssaopiskelijoiden erilaisten tavoitteiden ja asenteiden osin hankaloittavan opiskelua. Ensimmäistä tutkintoa suorittaville ja nuoremmille opiskelijoille opiskelijayhteisö ja kaverit olivat merkittävämpi osa kokonaisuutta. Esiin tuli selkeämmin tarve kuulua johonkin ryhmään, vaikkakaan vapaa-aikaa opiskelijat eivät maininneet viettävänsä erityisen paljon yhdessä. Asenteet ja tavoitteet itse opiskelua kohtaan eivät heillä olleet yhtä selvät.

Maslow on jakanut tarpeet viiteen eri tasoon. Alempien tasojen tarpeiden tyydyttymisen jälkeen on mahdollista siirtyä seuraavan tasoon. (Hyppänen 2007, 128 - 129.) Opiskelijoiden sosiaalisen verkoston merkitys voidaan liittää kolmannen tason tarpeisiin. Yhteenkuuluvuus ja kavereiden merkitys ovat merkittävämmässä osassa niillä opiskelijoilla, joilla ei ole omaa perhettä ja ovat iältään nuorempia. Tähän voidaan myös liittää kokemus opiskelijaelämän tärkeydestä. Opiskelijoiden vastausten perusteella voidaan päätellä, että enemmän tukea tarvitsevien on helpompi työskennellä ryhmissä, jolloin ryhmän paine ajaa heitä eteenpäin. Tämä aiheuttaa kuitenkin taakkaa ja vastuuta jonkun toisen opiskelijan harteille. Tämä ilmenee myös muutaman opiskelijan vastauksissa motivaatiota heikentävinä tekijänä.

Nämä vastaukset nostavat jälleen esiin sen miten tärkeänä sosiaalista ympäristöä opiskelijat pitävät. Sosiaalinen ympäristö ja henkilöiden väliset suhteet kuuluvat Herzbergin motivaatioteorian hygieniehtekijöiden puolelle, eli ovat ulkoisia motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että pääasiallisesti ilmapiiri on kuitenkin kohtalainen. Selkeimmin tulevat esiin tilanteet, joissa ilmapiiri heikentyy kiireen, erilaisen ryhmätöihin sitoutumisen seurauksesta tai epäselvistä tehtävänannoista. Motivaatiota heikentävät tekijät ovat siis lähinnä ulkoisia ja näin ollen niiden ollessa kunnossa tai korjaantuminen lisää tyytyväisyyttä, vaikka ei motivaatiota suoranaisesti lisääkään (Viitala 2004, 156).

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kuormittavuuden kokemuksia selvitettiin keväällä 2009. Nämä tulokset kertoivat opiskelijoiden kokevan ennemminkin alikuormittavuutta kuin ylikuormittavuutta. (Heiskanen 2009). Yksittäinen maninta tässä tutkimuksessa liittyy myös projektitöiden helppouteen ja näin ollen se voidaan liittää alikuormittavuuden tunteeseen.

Tässä opiskelijoiden opiskelumotivaatiota selvittävässä opinnäytetyössä esille tuli lähinnä opintojen järjestelyyn liittyvät ja ilmapiiriin liittyvät seikat. Mielenkiintoinen havainto on kuitenkin se, että yleisesti ilmapiiri ja opiskelijakaverit koettiin motivaatiota lisäävinä tekijöinä. Tämä kertoo ehkä siitä, että ilmapiiri vaihtelee kohtalaisen paljon ja tilanteet joissa erimielisyydet yleensä tulevat, liittyvät ryhmiin sitoutumiseen.

Johtamistapaa on käsitelty tässä työssä yhtenä sosiaalisen ympäristön osa-alueena ja sitä on sovellettu opettajien rooleihin. Laurealaisen pedagogisen mallin LbD:n mukaisesti opettajat toimivat ohjaajina ja opiskelijan asiantuntijuuden kehittymisen tukijoina ja yhteistyökumppaneina. Roolit nähdään opiskelijoiden, ohjaajien ja työelämäkumppaneiden välillä kohtalaisen tasa-arvoisina. (Pedagoginen strategia 2007, 5-6, 10 - 11, 13.) Opiskelijat ovat haastatteluiden perusteella kuitenkin kokeneet ohjauksen olevan ajoittain riittämätöntä. Toisaalta opiskelijat tiedostavat myös oman aktiivisuuden olevan oleellisessa osassa apua ja ohjausta tarvittaessa. Yhteistyö ja aidot työelämähankkeet on kuitenkin mainittu mielekkäinä ja motivoivina. Työelämäyhteydet on tosin koettu osin haasteellisiksi tilanteissa, joissa kontaktit on pitänyt hankkia itse. Työelämän kiireys on tullut näissä tilanteissa usein esiin, eikä avainhenkilöillä ole ollut aikaa opiskelijoille.

Tässä edellä olen käsitellyt työmotivaatioteorian pohjalta muodostamani opiskelumotivaation kokonaisuuteen liittyvät tulokset. Tuloksista tulee esiin opiskelijoiden motivaation vahvistavien tekijöiden koostuvan mielenkiinnosta, alan arvostuksesta, sosiaalisesta ympäristöstä sekä pääasiassa mielenkiintoisiksi koetuista tehtävistä. Tutkinnon suorittamisen jälkeen työelämän tarjoamat mahdollisuudet sekä palkka tulevat myös esiin motivaatiota lisäävinä tekijöinä.

Motivaatiota heikentävinä tekijöinä voidaan lyhyesti koota tehtävänantojen epäselvyyden sekä opintojaksojen tietyille aikajaksoille muodostuvan kiireen. Osalle opiskelijoista ryhmätyöt aiheuttavat turhaa kuormitusta ja vastuuta, joka pidemmällä aikavälillä saattaa vaikuttaa motivaatioon heikentävästi. Seuraavassa kappaleessa tarkastellaan opiskelijoiden motivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä Herzbergin motivaatioteorian näkökulmasta.

Opiskelumotivaation kokonaisuus vaikuttaa näiden tulosten perusteella kohtalaisen hyvältä. Motivaatioon heikentävästi liittyvät asiat nähdään ulkoisina, eivätkä näin ole lähtöisin opiskelijan sisäisestä motivaatiosta. Haastatteluun osallistuneet opiskelijat ovat todennäköisesti oikealla alalla ja kohtalaisen kiinnostuneita opiskelusta, mutta negatiivisia itsestä riippumattomia asioita nähdään olevan ympärillä vaikuttamassa motivaatioon sitä heikentäen. Toisaalta saattaa olla, että opiskelijan omaa epävarmuutta halutaan peittää ulkoisilla syillä joiden ei katsota liittyvän itseän eikä niihin ole mahdollista siten suoraan vaikuttaa. Opiskelijoilta näyttää puuttuvan jonkinlainen oman opiskelun suunnittelutaito ja opiskeluun riittävän ajan varaaaminen.

Ruohotie (1998) nostaakin esiin opiskelijan tavoitteiden ja mielekkyyden olevan tärkeitä motivaation muodostumisen kannalta. Sisäiseen tavoiteorientaatioon liitetään opiskelijan halu hallita asia, opiskeltavan asian haasteelliseksi kokeminen, uteliaisuus ja oppimisen ilo sekä opiskelijan halu lisätä itsearvostusta. Ulkoisia tavoitteita ovat arvosanat, palkkiot ja hyväksytyksitulemisen halu. (Ruohotie 1998, 71.)

6.2 Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavat tekijät

Leppävaaran tietojenkäsittelyn toisen vuoden opiskelijan opiskelumotivaation voidaan nähdä rakentuvan sisäisen ja ulkoisen motivaation kokonaisuudesta, eli Herzbergin motivaatio- ja hygieniekiöistä. Teemahaastattelun lopussa pyysin opiskelijoita mainitsemaan kolme opiskelumotivaatiota vahvistavaa tekijää. Olen jaotellut opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät Herzbergin motivaatioteorian mukaan motivaatio- ja hygieniekiöihin. Taulukossa 8. olen esittänyt jaon tarkemmin.

Op= Opiskelija n=nainen m=mies N=11	Kolme motivaatiota vahvistavaa tekijää	Teorian alakohdat	Motivaatio (sis.)/ Hygieniatekijä (ulk.)
Op 1. m	Opintojen mielenkiintoisuus Ryhmätyöt Kun näkee lopussa mitä on saanut aikaan	Henkilökohtainen kasvu Työskentelyolosuhteet Henkilökohtainen kasvu	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Motivaatiotekijä
Op 2. m	Palaute Oma oppimishalu Palkka	Tunnustus Henkilökohtainen kasvu Turvallisuus	Motivaatiotekijä Motivaatiotekijä Hygieniatekijä
Op 3. m	Tutkinto Hyvät tyypit, ilmapiiri Opiskelu upeeta aikaa, mielenkiintoisia juttuja	Status Henkilöiden väliset suhteet Työskentelyolosuhteet	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 4. n	Onnistumisen kokemukset Oman kehityksen näkeminen Perhe/ tulevaisuus	Henkilökohtainen kasvu Edistyminen Turvallisuus	Motivaatiotekijä Motivaatiotekijä Hygieniatekijä
Op 5. m	Hyvät arvosanat Kannustava ilmapiiri Opettajan positiivisuus	Saavutukset Työskentelyolosuhteet Henkilöiden väliset suhteet	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 6. m	Hyvä ryhmähenki Mielenkiintoiset tehtävät Konkreettiset tehtävät	Henkilöiden väliset suhteet Henkilökohtainen kasvu Ohjauksen ja valvonnan luonne	Hygieniatekijä Motivaatiotekijä Hygieniatekijä
Op 7. m	Hyvä palaute Kannustava ilmapiiri Paperit ulos, voi pitää juhlat	Tunnustus Työskentelyolosuhteet Status	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 8. m	Onnistumisen kokemukset Ryhmätöissä hyvä tiimihenki Todistus	Edistyminen Työskentelyolosuhteet Status	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 9. m	Valmistuminen aikataulussa Kaverit Tutkinto	Saavutukset Työskentelyolosuhteet Status	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 10. m	Tutkinto Tehtävän valmistuminen, onnistuminen Hyvä arvosana	Status Edistyminen Saavutukset	Hygieniatekijä Motivaatiotekijä Motivaatiotekijä
Op 11. n	Halu alalle Tutkinto Koulukaverit	Henkilökohtainen kasvu Status Työskentelyolosuhteet	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä

Taulukko 8: Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia tekijöitä

Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavista tekijöistä osa on ulkoiseen motivaatioon liittyviä. Näitä tekijöitä Herzberg nimittää hygieniatekijöiksi. Hygieniatekijöiden ollessa kunnossa niiden ajatellaan lisäävän tyytyväisyyttä, mutta ei suoranaisesti motivaatiota. Hygieniatekijöihin katsotaan kuuluvan henkilöiden välisiin suhteisiin ja ilmapiiriin, tutkinnon suorittamiseen, tulevaisuuden turvaamiseen ja palkkaan liittyviä tekijöitä. (Ruohotie 1998, 69.)

Herzbergin motivaatioteoriaa mukailleen olen liittänyt ne opiskelijoiden mainitsemat motivaatiota vahvistavat tekijät motivaatiotekijöihin, jotka liittyvät henkilökohtaiseen kasvuun, edistymiseen, saavutuksiin sekä tunnustukseen liittyviin osa-alueisiin. Opiskelijat ovat maininneet opiskelumotivaatiota vahvistavina tekijöinä mielenkiintoon, onnistumisen kokemuksiin ja palautteeseen liittyviä tekijöitä. Näiden motivaatiotekijöiden katsotaan teorian mukaan liittyvän sisäiseen motivaatioon, jolloin ne ovat oleellisia yksilön itsensä tuottaman motivaation näkökulmasta (Viitala 2007, 153).

Herzbergin motivaatioteoriaa mukailleen olen liittänyt ne opiskelijoiden mainitsevat opiskelumotivaatiota vahvistavat tekijät hygientehtävien puolelle, jotka liittyvät ohjauksen ja valvonnan luonteeseen, työskentelyolosuhteisiin, henkilöiden välisiin suhteisiin, koulupolitiikkaan ja hallintoon, statukseen ja turvallisuuteen. Nämä eivät suoranaisesti liity itse opiskeltavan alan tai opiskelun sisältöön, vaan ovat ulkoiseen motivaatioon liittyviä tekijöitä jotka opiskelijoiden mukaan lisäävät opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Hygientehtävien osalta työskentelyolosuhteisiin ja statukseen liittyvät hygientehtävät ovat opiskelijoiden näkökulmasta yleisesti kunnossa, mikä siis liittyy opiskelijoiden tyytyväisyyteen. Opiskelijat ovat maininneet opiskelumotivaatiota vahvistavina tekijöinä sosiaaliseen ympäristöön, tutkinnon suorittamiseen sekä tulevaisuuden palkkaan liittyviä tekijöitä.

Opiskelijoiden maininnat opiskelumotivaatiota vahvistavista tekijöistä jakautuivat motivaatio- ja hygientehtäviin. Motivaatiotekijöitä on mainittu 14 kappaletta ja vastaavasti hygientehtäviä 19 kappaletta. Opiskelijoiden motivaatio rakentuu näin ollen hieman enemmän ulkoisen motivaation lähtökohdista. Opiskelijat näkevät opiskelukaverit kohtalaisen merkittävänä motivaatiota lisäävänä tekijänä. Tutkinnon suorittaminen on myös mainittu useampaan kertaan. Tämä ehkä viittaa mielikuvaan ja tarpeeseen suorittaa jokin korkeakoulututkinto ja sitä pidetään näin ollen tärkeänä ilman selkeää päämäärää. Opintojen ja alan mielenkiintoisuus sekä halu oppia ilmenevät haastatteluista. Onnistumisen kokemukset ovat merkittävä opiskelumotivaatiota lisäävä tekijä.

Opiskelijoiden opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät ovat vaikuttavuudeltaan erilaisia. Opiskelijat mainitsevat lyhyen tähtäimen tavoitteita, kuten raportin tai työn valmistumisen ja toisaalta pidemmän tähtäimen tavoitteina tutkinnon valmistumisen tai ajatuksen korkeammasta palkasta. Opiskelijoiden mainitsemien opiskelumotivaatiota lisäävien tekijöiden jakaminen motivaatio- ja hygientehtäviin kertoo opiskelijoiden motivaation laadusta, eli sen sisäisen ja ulkoisen motivaation suhteesta. Ulkoisten, eli hygientehtävien hieman suurempaa osuutta ei voida kuitenkaan pitää yksin negatiivisena asiana, vaan niiden ollessa kunnossa ne lisäävät tyytyväisyyttä vaikeivät suoranaisesti motivaatiota lisääkään.

6.3 Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät

Haastattelussa opiskelijoita pyydettiin mainitsemaan myös kolme opiskelumotivaatiota heikentävää tekijää. Opiskelijoista kaksi osasi mainita vain kaksi motivaatiota heikentävää tekijää. Opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät on esitelty taulukossa 9. saman periaatteen mukaan kuin edellä motivaatiota vahvistavat tekijät.

Op= Opiskelija n=nainen m=mies N=11	Kolme motivaatiota heikentävää tekijää	Teorian alakohdat	Motivaatio (sis.)/ Hygieniatekijä (ulk.)
Op1.m	Tiukat aikataulut Opettajan asenne Liian paljon asiaa yhdessä opintojaksoissa	Ohjauksen ja valvonnan luonne Ohjauksen ja valvonnan luonne Ohjauksen ja valvonnan luonne	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 2. m	Ohjaajan epäpätevyys Epäsopivat opetusmenetelmät Stressi	Ohjauksen ja valvonnan luonne Ohjauksen ja valvonnan luonne Turvallisuus	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 3. m	Rahattomuus Omien opiskelutaitojen heikkous	Turvallisuus Edistyminen	Hygieniatekijä Motivaatiotekijä
Op 4. n	Opiskelukaverit Ryhmätyöt Rahatilanne	Henkilöiden väliset suhteet Henkilöiden väliset suhteet Turvallisuus	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 5. m	Ilmapiirin negatiivisuus Riidat Erimielisyydet opettajien ja opiskelijoiden kanssa	Henkilöiden väliset suhteet Henkilöiden väliset suhteet Henkilöiden väliset suhteet	Hygieniatekijä Hygieniatekijät Hygieniatekijät
Op 6. m	Huono ryhmähenki Tehtävien epäselvyys Toimimattomat koneet	Henkilöiden väliset suhteet Ohjauksen ja valvonnan luonne Työskentelyolosuhteet	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op 7. m	Opettajien negatiivinen suhtautuminen Negatiivinen ilmapiiri Epäonnistumiset yrityksestä huolimatta	Ohjauksen ja valvonnan luonne Henkilöiden väliset suhteet Henkilökohtainen kasvu	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Motivaatiotekijä
Op 8. m	Huono tiimihenki Epävarmuus oikeasta alasta	Henkilöiden väliset suhteet Henkilökohtainen kasvu	Hygieniatekijä Motivaatiotekijä
Op9. m	Opetustyyli Ei kiinnostavat aiheet Liian vähäiset ohjeet	Ohjauksen ja opetuksen laatu Henkilökohtainen kasvu Ohjauksen ja valvonnan luonne	Hygieniatekijä Motivaatiotekijä Hygieniatekijä
Op10. m	Liian helpot projektit Tehtävienannot liian myöhään Tehtävien epätasainen jakautuminen opintojakson ajalle	Edistyminen Ohjauksen ja valvonnan luonne Ohjauksen ja valvonnan luonne	Motivaatiotekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä
Op11. n	Opetuksen heikko laatu Rahapula Väsymys	Ohjauksen ja opetuksen laatu Turvallisuus Turvallisuus	Hygieniatekijä Hygieniatekijä Hygieniatekijä

Taulukko 9: Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota heikentäviä tekijöitä

Opiskelumotivaatiota heikentävistä tekijöistä motivaatiotekijöiden puolelle olen liittännyt edistymiseen ja henkilökohtaiseen kansvuun liittyvät opiskelijoiden mainitsevat tekijät. Motivaatiotekijöiden puolelle, eli sisäiseen motivaatioon liittyvinä tekijöinä, opiskelijat ovat myös maininneet opiskelijan oman mielenkiinnon puuttumisen, alavalinnan epävarmuuden, omien opiskelutaitojen heikkouden sekä tehtäviin liittyvien haasteiden puutteellisuuden.

Opiskelumotivaatiota heikentävinä tekijöinä hygieniatekijöiden puolelle olen liittännyt ohjaukseen ja valvontaan, turvallisuuteen sekä henkilöiden välisiin suhteisiin liittyviä tekijöitä.

Opiskelijat ovat maininneet motivaatiota heikentävinä tekijöinä ilmapiirin negatiivisuuden, tehtävien epäselvyyden ja epätasaisen jakautumisen opintojaksojen ajalle sekä rahattomuuteen liittyviä tekijöitä.

Opiskelijoiden mainitsemista opiskelumotivaatiota heikentävistä tekijöistä 26 kuuluu ulkoiseen motivaatioon eli hygieniatekijöiden puolelle. Opiskelumotivaatiota heikentävistä teki-

jöistä vain viisi liittyy motivaatiotekijöihin eli sisäiseen motivaatioon. Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät liittyvät pääasiassa hygieniatekijöihin, jotka vaikuttavat tyytyväisyyteen negatiivisesti. Hygieniatekijät liittyvät myös ulkoiseen motivaatioon. Motivaatiota heikentävinä tekijöinä ei nähdä sisäiseen motivaatioon liittyviä tekijöitä kovinkaan paljon. Tämä kertoo myös siitä, että opiskelijat näkevät opiskeluun heikentävästi liittyvät asiat ulkoisista tekijöistä johtuvina, kokonaisuudessa on vain muutama maininta motivaatiota heikentävistä tekijöistä joiden nähtiin johtuvan itsestä.

Näiden motivaatiota vahvistavien ja heikentävien tekijöiden tuloksista voidaan päätellä, että opiskelijat ovat yleisesti enemmän ulkoisesti motivoituneita opiskeluun. Opiskelijan opiskelumotivaation kokonaisuuteen vaikuttavat tekijät rakentuvat pääosin hygieniatekijöistä. Hygieniatekijöitä on mainittu kokonaisuudessaan 45 kappaletta ja vastaavasti motivaatiotekijöitä 19 kappaletta. Opiskeluun liittyvät kurssit tai aiheet koetaan mielenkiintoisiksi, mutta opiskelijoiden näkemykset motivaatiota vahvistavista tekijöistä liittyvät kuitenkin ulkoisiin tekijöihin. Tuloksissa korostuu tutkinnon suorittamisen tarve lukion tai ammatillisen koulutuksen jälkeen. Opiskelijoiden kommentteista tulee esiin kuitenkin pidemmän tähtäimen suunnitelmia työpaikkaan ja palkkaukseen liittyen, mutta niiden nähdään olevan vielä kohtalaisen kaukana. Osalle opiskelijoista on selkeästi tärkeää saada oman alan työkokemusta työharjoittelun kautta. Opiskelijat selkeästi myös arvostavat alalla vaadittavaa osaamista ja näkevät sen haasteena.

Taulukkoon 10. on koottu opinnäytetyön tulokset pähkinänkuoressa. Edellä esitetyt opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät kertovat tuloksista ja niiden esiintymisen yleisyydestä. Taulukkoon 9. on koottu esiin nousseet tekijät ja niiden jakautuminen motivaatio ja hygieniatekijöiden alueelle. Edellä tuli esiin, että opiskelijoiden motivaatiota vahvistavat tekijät rakentuvat hieman enemmän ulkoisesta motivaatiosta käsin. Opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät rakentuivat selkeämmin ulkoisen motivaation lähtökohdista. Taulukko 10. kertoo motivaation kokonaisuuden rakentumisesta opiskelumotivaatiota vahvistavien ja heikentävien tekijöiden näkökulmasta.

OPISKELUMOTIVAATIOTA VAHVISTAVAT TEKIJÄT	OPISKELUMOTIVAATIOTA HEIKENTÄVÄT TEKIJÄT
HYGIENIA TEKIJÄT/Ulkoinen motivaatio	HYGIENIA TEKIJÄT/Ulkoinen motivaatio
Sosiaalinen ympäristö	Rahapula
Tutkinto	Sosiaalinen ympäristö
Palkka	Opintojen järjestelyyn liittyvät ongelmat
MOTIVAATIO TEKIJÄT/Sisäinen motivaatio	MOTIVAATIO TEKIJÄT/Sisäinen motivaatio
Mielenkiinto	Mielenkiinnonpuute
Onnistumisen kokemukset	Epävarmuus alasta
Palaute	Epäonnistuminen, omien taitojen heikkous

Taulukko 10: Tulokset pähkinänkuoressa

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin ainoastaan opiskelijoiden motivaatiota opiskelua kohtaan. Mielenkiintoinen näkökulma liittyy myös siihen, mitä opiskelijat ovat oikeasti oppineet? Millaisia vaikutuksia motivaatiolla on ollut oppimisen ja ammatillisen kasvun näkökulmasta? Opiskelijat mainitsevat motivaatiota heikentävien tekijöiden pääasiassa olevan ulkoisia, myös motivaatiota lisäävät tekijät painottuvat hieman enemmän ulkoiseen motivaatioon liittyviin osaluokiin. Mistä tämä johtuu? Ovatko opiskelijoiden syyt opiskella näin ollen ulkoisia? Nähdäänkö heikentävät tekijät pääosin koulusta eikä itsestä ja omasta motivaatiosta johtuvina. Entä vahvistaako nykyinen koulutusmalli opiskelijoiden ulkoista motivaatiota?

Motivoinnin haasteen katsotaankin olevan sen henkilökohtaisuus. Jokaisella yksilöllä on omat motivaatiotekijänsä. Mielekkyyks sekä hyvän tekeminen voi motivoida toista kun vastaavasti toista saattaa motivoida menestyksen tavoittelu ja kilpailu. (Hokkanen ym. 2008, 34.) Opiskelumotivaation voidaan nähdä olevan osin omaksuttua käyttäytymistä, jossa arvosanat ja tavoitteet korostuvat ja nähdään tärkeinä ja ovat näin ollen ulkoisesta motivaatiosta lähtöisin olevia (Opiskelumotivaatio 2007).

Mielenkiintoinen havainto liittyy opiskelijan opiskelumotivaatiota heikentävänä tekijänä mainitun ”liian helpot projektit (Op10. m)” kommenttiin. Onko näin, että opiskelijat kokevat tehtävät ja projektit liian helpoiksi eivätkä viitsi näin ollen niihin panostaa? Entä johtuuko kiireen tunne ja kokemus tehtävien päällekkäisyyksistä siitä, että opiskelijat tiedostavat saavansa itseä tyydyttävän arvosanan myös pienemmällä työmäärällä? Ruohotie (1998) kirjoittaa ihmisen kokevan mielihyvää käyttäessään henkisiä voimavarojaan, minkä takia olisi tärkeää muotoilla tehtävät haasteellisiksi ja mielenkiintoisiksi. Näin ollen se voisi johtaa sisäisiin palkkioihin, eli onnistumisen kokemuksiin ja edistymiseen. (Ruohotie 1998, 46 - 47.) Tämä kertoo siis tehtävien haasteellisuuden vaikutuksista opiskelijan motivaatioon. Opiskelijoiden

kokemus helpoista projekteista tulee esiin, mutta tämän kokemuksen yleisyyteen ei ole mahdollista vastata tämän opinnäytetyön tulosten perusteella.

Näiden haastatteluiden perusteella voidaan myös todeta, etteivät opiskelijat ole kokeneet erityisesti kuormittavuutta. Kuormittavuuden kokemukset, eli stressi ja ahdistus vaikuttavat olevan ajoittaisia ja kohtalaisen lyhytkestoisia. Opiskelijat mainitsivat tehtävien päällekkäisyyden ja ryhmätöiden hankaluuden heikentävän motivaatiota. Ovatko nämä myös niitä tekijöitä, jotka myös kuormittavat opiskelijaa?

Hokkanen ym. (2008) kirjoittavatkin teoksessaan työmotivaatioon liittyen motivaation luonteesta. Yleisesti voidaan ajatella, että yksilö haluaa tehdä työnsä niin, että voi kokea onnistuneensa ja olla ylpeä saavutuksistaan. Jos yksilö kuitenkin kokee, ettei ole saavuttanut tavoitettaan motivaatio heikkenee. (Hokkanen ym. 2008, 36 - 37.) Myös tämä näkökulma tulee mielestäni esiin opiskelijan kommentissa mikä liittyy liian helpoiksi koettuihin tehtäviin.

Motivaation jako sisäiseen ja ulkoiseen liittyy motivaatiotekijöiden taustalla oleviin syihin. Yksilön motivaatio muuttuu elämäntilanteiden mukaan. Sosiaalinen ympäristö vaikuttaa myös motivaatioon, positiivisen asenteen ja verkostojen muodostuminen työympäristössä kasvattavat yksilön sisäistä motivaatiota yksilön saadessa hyväksyntää työympäristöstä. (Hokkanen ym. 2008, 34 - 36.) Sisäiseen motivaatioon on myös hankala päästä vaikuttamaan positiivisesti. Yksilön motivoiminen ulkoisten tekijöiden avulla tavoitteena saada yksilö sisäisesti motivoitumaan on hankalaa, sillä sen kohdentaminen oikeisiin asioihin ei ole helppoa. (Hokkanen ym. 2008, 36.) Ulkoisiin palkkioihin johtavat opetusmenetelmät voivat parantaa opiskelijan suoritusta. Vaarana tässä kuitenkin on, että palkkiot halutaan vaivannäköön nähden mahdollisimman suurina, eikä itse taitojen oppimista nähdä niin tärkeänä. Tästä syystä olisikin tärkeää korostaa suorituksen laatua ja itse työskentelyä. (Ruohotie 1998, 41.)

6.4 Tulosten luotettavuus

Tulosten luotettavuuden tarkastelun yhteydessä voidaan puhua laaduntarkkailusta, mitä olisi tehtävä tutkimuksen eri vaiheissa. Tutkimuksen laatua on mahdollista ennakoida jo ennen tutkimuksen aloittamista. Varsinkin tutkimuksissa, joissa tutkimusmenetelmänä käytetään haastattelua, laatua on tarkasteltava tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184).

Teemahaastattelun luotettavuuden näkökulmasta on tärkeää, että haastattelurunko on tarkoin mietitty. On myös tarpeellista miettiä sitä, miten valittuja teemoja voidaan haastattelutilanteessa syventää sekä minkälaisia kysymysmuotoja olisi hyvä käyttää. Hirsjärvi & Hurme (2002) korostavatkin, että teemahaastattelu ei ole pelkkien valittujen teemojen esittämistä, vaan niiden sisältä löydetään syventäviä lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelun teemat muodostettiin suoraan käytetystä teoriasta. Näin ollen niiden voidaan ajatella takaavan luotettavan tuloksen. Jokaisen teeman sisällä oli myös tarkentavia lisäkysymyksiä, jolloin opiskelijan oli helpompi sisäistää kysymys ja pohtia omaa suhtautumistaan ja ajatuksiaan asiaan liittyen. Kysymykset eivät suoranaisesti ohjanneet opiskelijaa miettimään motivaatiota, vaan ne antoivat vastauksia joista motivaation laatua oli mahdollista analysoida. Ainoastaan viimeisten kysymysten kohdalla opiskelijaa pyydettiin suoraan miettimään omaa opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Läpi tutkimuksen haastattelut tulisi toteuttaa samanlaisen kaavan mukaan. Mikäli tutkimuksessa on useita haastattelihoita, tulisi heidät kouluttaa ja näin ollen varmistaa, että kaikki ovat ymmärtäneet sisällön ja tarkoituksen samalla tavalla. Aineiston laadun varmistamiseen liittyy myös oleellisesti toimiva tallennusvälineistö sekä muistiinpanojen ja haastattelupäiväkirjan pitäminen. Haastattelupäiväkirjaan on mahdollista merkitä haastattelutilanteessa esiintulleita huomioita, jotka voivat olla apuna tulosten myöhemmässä tulkinnassa. Laatuun voidaan vaikuttaa myös haastattelun purkamisella mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 184 - 185.)

Tässä opinnäytetyössä olen tehnyt kaikki haastattelut itse, jolloin niiden toteuttaminen mahdollisimman samanlaisina alusta loppuun on ollut mahdollista. Aineisto on litteroitu heti haastattelun jälkeen tai viimeistään seuraavana päivänä. Tällä on voitu varmistaa se, että haastattelun sisältö on ollut tuoreena mielessä ja erilaisten vivahteiden ja hengen huomioiminen on ollut mahdollista. Kaikista haastatteluista on tehty muistiinpanoja. Muistiinpanot ovat kuitenkin olleet kohtalaisen vähäisiä, jolloin keskittyminen itse tilanteeseen on säilynyt etusijalla.

Luotettavuuden yhteydessä puhutaan myös reliabiliteetista ja validiteetista. Reliabiliteetti ja validiteetti ovat näkemyksiä siitä, että tutkija voi päästä objektiiviseen todellisuuteen ja totuuteen tutkimuskohteestaan. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuuden näkökulmaa, jossa molemmilla tutkimuskerroilla saadaan samanlainen tulos. On kuitenkin huomioitava, että ajan kuluessa yksilön käsitykset ja mielipiteet saattavat muuttua, jolloin tätä ei voida pitää yksiselitteisesti luotettavuuden piirteenä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185 - 186.) Validiteetilla vastaavasti tarkoitetaan ennustettavuutta, joka voidaan saavuttaa aiemmin tehdyn tutkimuksen perusteella. Validiteetilla viitataan tilanteisiin jossa syy-seuraus suhteet pätevät tiettyjen tapahtumien välillä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 186.)

Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä jättää kuitenkin luotettavuuden käsitteiden mitattavuuden merkityksen osin taka-alalle. Ei voida olettaa, että haastattelun tuomat tulokset olisivat toistettavissa samankaltaisina toisessa tilanteessa ja eri aikana. Hirsjärvi & Hurme (2004)

esittääkin, että luotettavuutta on lähestyttävä erilaisesta näkökulmasta. Tutkijan on pystyttävä määrittelemään tapa, jolla aineisto on analysoitu ja miten sitä on luokiteltu. Oleellista on myös se, kuinka kattavasti saatua aineistoa on hyödynnetty. Hirsjärvi & Hurme (2004) korostavatkin rakennevalidiutta, joka viittaa tutkimuskohteena olleen ilmiön tarkasteluun, eli onko tutkimuksen tuloksissa havaittavissa niitä käsitteitä, joita tutkimuksessa on ollut tarkoitus tutkia. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185.)

Tässä työssä tulosten luotettavuuteen pyritään sisällön teorialähtöisen analyysin avulla. Haastateltavien määrällä on myös pyritty saamaan mahdollisimman kattava näkemys opiskelumotivaatiosta. Luotettavuuteen on pyritty myös teemahaastatteluaineiston mahdollisimman kattavalla käytöllä ja eri opiskelijoiden yksittäisten kommenttien esiintuomisella. Aineiston analysoinnin yhteyteen olen liittänyt opiskelijoiden kommentteja, jotka kertovat tarkemmin opiskelijan näkemyksistä asioihin. Koko tutkimusprosessin selkeällä esittelyllä voidaan nähdä olevan tulosten luotettavuutta lisäävä vaikutus. Tämän työn tavoitteena oli saada suuntaa antavia tuloksia opiskelumotivaatiosta.

Haastateltavien sopivana määränä Hirsjärvi ja Hurme (2004) pitävät aineiston kokoa, jonka avulla on saatu riittävä määrä tietoa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleinen toteutettujen haastattelujen määrä on noin 15 kappaletta, tämän avulla katsotaan pystyttävän tekemään tulkintoja. Liian suuresta aineistosta syvällisten tulkintojen tekeminen ei ole mahdollista ja vastaavasti pieni aineisto ei anna mahdollisuutta tilastolliseen tarkkailuun. Aineiston voidaan ajatella olevan myös riittävä silloin, kun uudet haastateltavat eivät tuo enää mitään uutta tietoa tutkimukselle. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 58, 60.) Tässä työssä haastateltiin yhteensä 11 opiskelijaa, joka määrä antoi riittävästi tietoa tulkintojen tekemiseen. Viimeisimmissä haastatteluissa ei tullut esiin mitään aivan uusia näkökulmia, joten päätin haastatteluiden tekemisen tässä vaiheessa. Tämä haastattelujen määrä toi kuitenkin sisältöä, josta analyysi oli mahdollista tehdä.

Seuraavassa kappaleessa lähden esittelemään tutkimuksen tuloksia. Tulosten esittely alkaa tutkimukseen osallistuneiden esittelystä ja jatkuu haastattelun teemoihin rakennettujen kappaleiden muodossa. Viimeisenä on käsitelty opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

7 Johtopäätökset

Opiskelijoiden opiskelumotivaatioon vaikuttavat monet tekijät. Motivaatio on laaja ja abstrakti käsite, jonka tutkiminen on haastavaa. Tässä työssä tein kuitenkin ratkaisun tutkia opiskelijoiden opiskelumotivaatiota työmotivaatioteorian näkökulmasta. Käyttämäni Ruohotien (1998) ja Viitalan (2004) työmotivaation kokonaisuuden malli oli selkeä kokonaisuus, josta oli helppo lähteä liikkeelle. Opiskelijoiden motivaatiota tarkasteltiin persoonallisuuden, opintojen sisällön ja saavutusten sekä opiskeluympäristön näkökulmista. Teemahaastattelu oli rakennettu näiden teemojen varaan, johon lisäsin vielä Herzbergin motivaatioteoriaan liittyvät motivaatiota lisääviin ja heikentäviin tekijöihin liittyvät kysymykset.

Opiskelijat pitivät korkeakoulututkinnon suorittamista tärkeänä ja näkivät työelämän arvostavan sitä. Sosiaalinen ympäristö, palaute ja mielenkiintoiset aiheet koettiin myös tärkeinä motivaatiota vahvistavina tekijöinä. Opiskelijoiden vastauksista tuli selkeästi esiin tietojenkäsittelyalan arvostus ja se nähtiin tulevaisuuden alana. Opiskelijat pitivät myös opintojen aihepiirejä ja käytännönläheisiä tehtäviä erityisen hyvinä. Nämä ovat ehkä merkittävimpiä motivaation kokonaisuuteen positiivisesti vaikuttavia tekijöitä, jotka ovat merkittäviä myös motivaation kokonaisuuden kannalta.

Opiskelumotivaatiota heikentävinä tekijöinä on mainittu opintojen järjestelyyn ja mielenkiinnostomuuteen, sosiaalisen ympäristön negatiivisuuteen, rahapulaan ja omien opiskelutaitojen heikkouteen liittyviä asioita. Nämä opiskelumotivaatiota heikentävät tekijät ovat lähinnä vastakohtia motivaatiota vahvistaviin tekijöihin nähden. Opiskelijoiden oli kuitenkin hieman vaikeampi mainita heikentäviä tekijöitä kuin opiskelumotivaatiota vahvistavia tekijöitä.

Haastatteluun osallistuneiden opiskelijoiden ikä vaihteli 22 - 33 vuoden välillä. Ikäeron huomasi selkeästi opiskelijoiden opiskelumotivaation eri osa-alueiden kohdalla. Nuoremmat opiskelijat olivat osin hieman epävarmoja alavalinnasta, vastaavasti vanhemmilla opiskelijoilla oli selkeämmät tavoitteet opiskelulle. Kuitenkin kaikki haastatteluun osallistuneista ajattelivat valmistumisen jälkeen sijoittuvansa alaan liittyviin tehtäviin. Alan työkenttä nähtiin laajana tutkintoon liittyvän liiketaloudellisen osaamisen myötä. Opiskelijat näkivät alan myös jatkuvasti kehittyvänä ja uutta osaamista tarjoavana.

Leppävaaran Laurea koettiin fyysisenä opiskeluympäristönä erityisen hyväksi. Ympäristöä kuvattiin viihtyisäksi ja siistiksi. Laitteet ja ohjelmistot toimivat pääsääntöisesti hyvin ja antoivat hyvät edellytykset opiskelulle. Itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmitöihin koettiin olevan hyvät tilat ja mahdollisuudet.

Sosiaalinen ympäristö koettiin erityisen merkittäväksi ja motivaatioon vaikuttavaksi tekijäksi. Pääasiallisesti opiskelukavereita ja henkilöstöä pidettiin motivaatiota vahvistavina tekijöinä.

Toisaalta opintojen järjestelyyn ja ohjauksen määrään liitettiin joitain ongelmakohtia. Muun muassa henkilökohtaisempaa ohjausta ja selkeämpiä tehtävänantoja kaivattiin. Tämä epäselvyys koettiin motivaatiota heikentävänä tekijänä. Tehtävien epäselvyyden taustalla saattaa olla myös opiskelijoiden erilaiset odotukset ja tottuminen koulumaiseen opetukseen. Laurealaisessa opiskelutyylissä on ehkä haasteena juuri se, että opiskelu tapahtuu projekteissa eikä näihin ole selkeitä vastauksia välttämättä edes olemassa. Tietenkin tehtävien määrittelyillä voidaan vaikuttaa niiden selkeyteen vaikka lopputulos vaatisikin opiskelijalta omaa pohdintaa ja kehittelyä. Palaute koettiin erityisen hyvänä ja motivoivana, mutta sen määrä oli opiskelijoiden mielestä liian vähäinen. Yleinen ilmapiiri koettiin hyväksi, vaikkakin tiettyjä ristiriitoja opettajien ja opiskelijoiden välillä ajoittain on saattanut olla. Merkittävimpänä ilmapiiriin ja opiskelumotivaatioon negatiivisesti vaikuttavana tekijänä on koettu opiskelijoiden epätasainen vastuun jakautuminen ja sitoutuminen ryhmitöissä. Se johtuu opiskelijoiden erilaisissa tavoitteissa opintojen suorittamisen suhteen.

Opiskelumotivaation kannalta tärkeä näkökulma on opiskelijan sisäisen ja ulkoisen motivaation suhde. Opiskelijoiden vastauksista tulee ilmi, että opiskelijoita motivoi tietojenkäsittelyn opinnoissa niiden mielenkiintoisuus, henkilökohtainen kasvu ja oman edistymisen huomaaminen. Motivaatiota lisäävinä tekijöinä mainittiin myös opiskelijakaverit ja tutkintotodistus. Opiskelijan henkilökohtainen kasvu ja kehittyminen liittyvät Herzbergin teorian motivaatiotehtäviin, joiden ajatellaan olevan sisäiseen motivaatioon liittyviä. Opiskelijakaverit, tutkintotodistus sekä fyysinen ympäristö ovat hygienia-tekijöitä ja lähtöisin ulkoisen motivaation alueelta. Opiskelijoiden motivaatioon sitä vahvistavasti sekä heikentävästi vaikuttavat tekijät ovat näin ollen pääasiassa ulkoiseen motivaatioon liittyviä.

Opiskelijoita pyydettiin haastattelussa myös pohtimaan omaa oppimista. Lähes kaikki mainitsivat kehittyneensä joillakin osa-alueilla, tosin osa opiskelijoista oli saanut huomattavasti enemmän irti koulutuksesta kuin toiset. Tämä liittyi osin opiskelijoiden aiempaan koulustaustaan ja osaamiseen. Tämän perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, kuinka pysyvää tai syvää oppiminen on ollut ja miten se on suhteutettavissa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavana ja vastaavan asetettuun kysymykseen opiskelijoiden motivaation rakenteesta sekä opiskelumotivaatiota vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä. Tuloksilla tavoiteltiin suuntaa antavaa tietoa ja siihen olen mielestäni päässyt. Tulokset kertovat tietyn opiskelijaryhmän opiskelijoiden opiskelumotivaation luonteesta ja rakenteesta. Tämä tutkimus voi myös osaltaan antaa suuntaa sille, miten opiskelijoiden motivaatiota kannattaa tutkia ja onko se ylipäätään tarpeellista tai mahdollista. Tässä työssä on tarkkaan selostettu tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutustapa, mikä kertoo osaltaan

sen luotettavuudesta ja antaa lukijalle mahdollisuuden suhtautua tuloksiin harkitsemallaan vakavuudella.

8 Pohdintoja

Olen koonnut tähän lukuun omia pohdintojani tutkimuksen tuloksista. Nämä pohdinnat ovat nousseet haastattelujen tuloksista ja niiden analysoinnista käyttämäni teoriaan viitaten. Opinnäytetyönprosessin aikana mieleeni on noussut monia kysymyksiä, ajatuksia ja ihmetyksiä ja näin ollen olen halunnut tuoda ne esiin yhtenä osana tätä työtä.

Tuloksista voidaan nostaa esiin opiskelijoiden motivaation muodostuminen ulkoisen motivaation lähtökohdasta. Opiskelijoiden motivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät liittyvät pääosin ulkoisiin tekijöihin. On esitetty, että ainoastaan sisäisesti motivoitunut opiskelija voi oppia ja oppimisen nähdään olevan pysyvämpää. Ulkoisen motivaation seurauksena oppimisen nähdään olevan lyhytkestoisempaa, mikä liittyy osin ulkoa opiskeluun ja palkkion tavoitteluun. Sisäinen motivaatio syventää oppimista johtaa syväoppimiseen, asian ymmärtämiseen ja mahdollistaa myös sen soveltamisen. (Vilkko - Riihelä 2003, 450.)

Ulkoisen motivaation merkityksen ollessa näin suuri opiskelijoille, tulisi ehkä kiinnittää huomiota myös sen tarkoituksenmukaiseen vahvistamiseen. Vahvistaako ammattikorkeakouluopiskelu ulkoista motivaatiota ja onko palkitsemisen tavat vain ulkoista motivaatiota lisääviä? Onko ulkoista motivaatiota tarkoituksenmukaista vahvistaa ja kuinka paljon? Opiskelijoiden tavoitteet ovat kohtalaisen lyhytkantoisia, vaikka ulottuvatkin osin valmistumisen jälkeiseen aikaan. Opiskelijoiden tavoitteet opiskelun suhteen liittyvät arjessa kurssien suorittamiseen ja opintopisteiden karttumiseen. Näin ollen sisäisen motivaation taustalla olevat tekijät ovat vähäisiä. Tämä onkin ehkä koulutuksen haaste, miten vahvistaa opiskelijoiden sisäistä motivaatiota?

Opiskelijoiden motivaation rakentuminen pääasiassa ulkoisen motivaation tekijöistä, kertoo samalla opiskelijoiden tyytyväisyydestä. Haastattelujen perustella todettiin, että opiskelijoiden motivaation on hieman enemmän ulkoisiin motivaatiotekijöihin, eli hygieniatekijöihin liittyvää tarkasteltaessa opiskelijoiden mainitsemia opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Herzbergin motivaatioteorian hygieniatekijöitä pidetään merkittävänä, vaikka ne eivät suoraan motivaatiota lisääkään, sillä ne vaikuttavat kuitenkin yleiseen tyytyväisyyteen niiden ollessa kunnossa. (Hyppänen 2007, 128-129.) Tässä tulee esiin opiskelijoiden tyytyväisyys opiskelua kohtaan. Onko näin, että opiskelijoille riittää tyytyväisyys, eikä opiskelulle halutakaan asettaa suurempia odotuksia? Opiskelijat pystyvät näin ollen olemaan tietyllä tyytyväisyydellä ilman merkittävämpiä suorituspaineita.

Nämä tulokset viittaisivat osaltaan siihen, ettei ole mahdollista saavuttaa opiskelijaryhmää, joiden kaikkien motivaatio rakentuu ainoastaan sisäisestä motivaatiosta käsin. Yhtenä esimerkkinä tulee kuitenkin mieleeni taidealojen opiskelijoiden motivaation rakenne, olisiko siellä mahdollista saavuttaa sisäisesti motivoitunut opiskelijaryhmä? Tästä huolimatta opiskelijoiden vastaukset toivat esiin myös tehtävien helppouden. Opiskelijoiden kommentteista nousee esiin, ettei tehtäviin ole tarvinnut aina panostaa, vaan tyydyttävän arvosanan on saanut kohtalaisen pienellä työllä. Tehtävien haasteellisuudella olisi myös mahdollista vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon (Ruohotie 1998, 46). Opiskelijoiden saavuttaessa pienellä työllä asettamansa tavoitteet, ei opiskeluun liity ehkä riittävästi haasteita. Vai onko tehtävien helppous ja opiskelijoiden saamattomuus aiheuttanut tyytyväisyyden alueelle jäämisen? Sopivien haasteiden voidaan näin ollen ajatella muokkaavan motivaatiota myös enemmän sisäisistä tekijöistä muodostuvaksi.

Opiskelijoiden motivaatiossa painottui ulkoiset tekijät. Opiskelijat näkevät todistuksen tärkeänä ja tavoiteltavana palkkiona opiskelusta. Olisi mielenkiintoista tietää, mitä opiskelijat haluavat elämältä, jos työ nähdään ehkä vain ulkoisena ja elintason turvaavana tekijänä. Tähän viittaa osin haastattelussakin esiin tulleiden muiden harrastusten ja haaveiden tärkeys sekä kiinnostus matkusteluun ja musiikin harrastamiseen.

Opiskelijat ovat kuitenkin haastattelussa tuoneet ilmi opintojen mielenkiintoisuuden ja yleisen kiinnostuksen tietojenkäsittelyn alaa kohtaan. Tämä tuo mieleeni kysymyksen sen todellisuudesta, sillä opiskelijoiden motivaation on todettu rakentuvan pääsääntöisesti ulkoisen motivaation lähtökohdista. Mielenkiinnon katsotaan kuitenkin yleisesti liittyvän sisäiseen motivaatioon. Kokevatko opiskelijat aiheet oikeasti mielenkiintoisina? Tai mitä opiskelijat tarkoittavat mielenkiintoisuudella?

Tämän opinnäytetyön ideointi on aloitettu joulukuussa 2008 ollessani työharjoittelun Laureassa Opintojen mitoitus ja kuormittavuus -hakkeessa. Opinnäytetyön aiheen piti alun perin liittyä tähän hakkeeseen ja nousta niistä teemoista. Aiheen kohdentaminen ja rajaaminen osoittautui todelliseksi haasteeksi. Opinnäytetyöprosessin aikana olen käsitellyt opintojen kuormittavuuteen, ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen liittyviä teorioita ja teemoja, joista ei kuitenkaan tutkimuskysymystä noussut. Näkemyksiä asioihin oli monia sekä ohjaajien että omasta näkökulmasta. Työn teoria ja tutkimuskysymys tarkentui myöhemmin käsittelemään opiskelijoiden motivaatiota. Motivaatio on todella mielenkiintoinen aihe ja idea siihen olivat nousseet aiemmista tekemistäni selvityksistä Opintojen mitoitus ja kuormittavuus hankkeeseen liittyen, sekä tutustuessani ammatillisen kasvun teoriaan ja yleisesti opiskeluun liittyviin tavoitteisiin ja sisältöihin.

Tutkimuskysymyksen hahmottumisen jälkeen eteen tuli jälleen suuria haasteita. Miten on mahdollista tutkia näinkin abstraktia käsitettä kuin motivaatio? Jokaisen voidaan myös olettaa ajattelevan motivaatiosta eritavalla. Tiesin aiheen oleva vaikea ja siihen liittyvän paljon riskejä. Opiskelumotivaatio käsittelevään teoriaan tutustuessani löysin kuitenkin työmotivaatiota käsittelevän teorian, joka vaikutti kohtalaisen selkeältä ja mahdolliselta soveltaa myös opiskeluun. Muokkasin teorian opiskeluun liittyväksi säilyttäen kuitenkin saman rakenteen ja teemat. Tässä vaiheessa oli vain tehtävä päätös, että tutkin aihetta sen pohjalta. Teemahaastattelun loppuun lisäsin kokoavina kysymyksinä opiskelumotivaatiota vahvistavat ja heikentävät tekijät, joiden avulla oli mahdollista tarkentaa opiskelijan näkemystä asiasta. Olen tyytyväinen tähän ratkaisuun, sillä niiden avulla pystyn kohdentamaan vielä opiskelumotivaation kokonaisuuden teoriasta nousseet asiat pienempiin yksityiskohtiin. Tästä syystä olenkin esittänyt aineiston analysointimallin tässä työssä kuviossa 2. (s. 34) mistä ilmenee myös Herzbergin motivaatioteorian yhteys tämän tutkimuksen tuloksiin. Monimutkaisen ja hankalan aiheen vastapainoksi pyrin etsimään teorian, jonka avulla oli mahdollista yksinkertaistaa opiskelumotivaation kokonaisuutta. Olen tyytyväinen valitsemiini teorioihin ja niiden käyttö tässä opinäytetyssä onnistui mielestäni kohtalaisen hyvin.

Tämän opinäytetyöprosessin aikana olen oppinut paljon opiskeluun liittyvästä teoriasta ja ennen kaikkea itsestäni opiskelijana ja ihmisenä. Prosessin aikana olen ollut useaan kertaan todella innostunut ja kiinnostunut aiheesta, vastapainona olen kokenut monta romahdusta alas tajutessani, ettei asioita voi niin tutkia. Tutkimuskysymystä on kyseenalaistettu monta kertaa ja se on muokkautunut ajan kuluessa ennen sen asetuttua lopulliseen muotoon. Opinäytetyö käsittelee johtamiseen liittyvää teoriaa. Aihetta on kuitenkin lähestytty opiskelun näkökulmasta, tehden siitä ehkä haastavamman sekä tekijän että ohjaajien näkökulmasta.

Lähteet

- Aho, P. & Korhonen, P. 2008. Laurea Fakta 2008 - 2009. Opas Laurean opiskelijoille ja henkilöstölle. Vantaa: Lönnberg Print & Promo.
- Byman, R. 2002. Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa: Kansanen, P. & Uusikylä, K. (toim.) Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS-kustannus, 25 - 41.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus, 25 - 43.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. Sajavaara, P. 2007 Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Otavan.
- Hyppänen, R. 2007. Esimiesosaaminen. Liiketoiminnan menestystekijä. Helsinki: Edita.
- Ikonen, O. 2000. Oppimisvalmiudet ja opetus. Juva: WS Bookwell.
- Kallioinen, O. 2007. Johdanto. Teoksessa: Kallioinen, O. (toim.) Osaamispohjainen opetus-suunnitelma Laureassa. Helsinki: Edita Prima, 6 - 8.
- Karjalainen, A., Alha, K. & Jutila, S. 2007. Anna aikaa ajatella. Suomalaisen yliopistopinnojen mitoitussuunnitelma. Oulun yliopistopaino 2007.
- Kauhanen, J. 2006. Henkilöstövoimavarojen johtaminen. 8. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Laine, V. & Vilkkonen-Riihelä, A. Mielen maailma 4. Tunteet, motiivit ja taitava ajattelu. Helsinki: WSOY.
- Rask, M. 2002. Ammattikorkeakoululaitoksen vakiintuminen ja uudet haasteet. Teoksessa J-P. Liljander (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Helsinki: Edita ARENE.
- Rauhala, P. 2007. Laurean valintana juonneopetussuunnitelma. Teoksessa O. Kallioinen (toim.), Osaamispohjainen opetus-suunnitelma Laureassa. Helsinki: Edita Prima, 11 - 19.
- Rauste-von Wright, M-L, von Wright, J & Soini, T. 2003. Oppimien ja koulutus 9. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY.
- Ruohotie, P. 2002b. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa: Liljander, J-P. (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Arene. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. 2002c. Palkitseva ja kannustava johtaminen. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3. painos. Jyväskylä: Tammi.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2002. Didaktiikan perusteet. 1.-2.painos. Juva: Bookwell.

Viitala, R. 2004. Henkilöstöjohtaminen. 4. tarkistettu painos. Helsinki: Edita.

Vilkko-Riihelä, A. 2003. Psykye. Psykologian käsikirja. 1.-3.painos. Helsinki: WSOY.

Sähköiset lähteet

Heikkilä, T. 2009. Yksilöt organisaatiossa -sisältö. Päivitetty 6.4.2009. Viitattu 17.4.2009.
<http://myy.helia.fi/~heita/jyksil.htm>

Koulutus ja tutkimus 2007-2012. kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm09.pdf?lang=fi>

Opiskelu 2009. Laurea Intra. Viitattu 25.5.2009.
https://intra.laurea.fi/intra/fi/02_opiskelu/02_opiskelu_osa2/02_ohjaus_ja_neuvontapalvelut/03_henkilokohtainen_oppimissuunnitelma/index.jsp

Opiskelumotivaatio 2007. Opiskelutaidot. Helsingin kauppakorkeakoulu. Päivitetty 27.6.2007.
 Viitattu 8.11.2009. <http://www.hse.fi/FI/education/studies/wellbeing/skills/motivation/>

Opiskeluterveydenhuollon opas 2006. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 11.3.2009.
<http://pre20090115.stm.fi/pr1156321555057/passthru.pdf>

Pedagoginen strategia. 2007. Viitattu 25.2.2009.
http://www.laurea.fi/internet/fi/03_tietoa_laureasta/01/03_Strategiat/peda_str_250607.pdf

Tietoa Laureasta 2009. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.10.2009.
http://www.laurea.fi/internet/fi/03_tietoa_laureasta/index.jsp

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma 2007-2008. Opetussuunnitelma. Viitattu 26.5.2009.
<http://opinto.laurea.fi/opas/opas.asp?opetussuunnitelmaID=20&kieli=fin&lan=fin>

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma 2009. Opiskelu ja hakeminen. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.9.2009.
http://www.laurea.fi/internet/fi/01_opiskelu_ja_hakeminen/01_ryhma1/01_Koulutus/01_AMK_tutkinnot/10_Tietojenkäsittely/index.jsp

Työntekijän hyvinvointi. Työterveyslaitos 2009. Viitattu 11.9.2009.
<http://www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Henkinen+hyvinvointi/Tyontekijan+hyvinvointi/>

Painamattomat lähteet

Heiskanen, S. 2009. Opintojen kuormittavuus - kysely Laureassa keväällä 2009. Laurean sisäinen materiaali.

Leppävaaran opintotoimisto 2009. Sähköpostin vaihto 9.10.2009.

Taulukot

Taulukko 1: Työmotivaation syntytekijät Porteria ja Milesia mukaillen (Viitala 2004, 151.)	19
Taulukko 2: Opiskelumotivaation kokonaisuus Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen	20
Taulukko 3: Persoonallisuus opiskelumotivaation kokonaisuudessa Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen.	20
Taulukko 4: Opintojen sisältö ja saavutukset kokonaisuudessa Ruohotien ja Viitalan (2004) mallia mukaillen.....	23
Taulukko 5: Opiskeluympäristö opiskelumotivaation kokonaisuudessa Ruohotien (2002b) ja Viitalan (2004) mallia mukaillen	25
Taulukko 6: Oppimiseen ja opetukseen sovellettu motivaatioteoria (Ruohotie 1998, 69) ..	27
Taulukko 7: Opiskelumotivaatiota vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä	43
Taulukko 8: Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota vahvistavia tekijöitä	51
Taulukko 9: Opiskelijoiden opiskelumotivaatiota heikentäviä tekijöitä.....	53
Taulukko 10: Tulokset pähkinänkuoressa	55

Kuviot

Kuvio 1: Leppävaaran tietojenkäsittelyn ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemukset opintojen kuormittavuudesta (Heiskanen 2009)	14
Kuvio 2: Aineiston analysointimalli.....	34

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelulomake	71
---------------------------------------	----

Liite 1: Teemahaastattelulomake

Aloitus

- nimi
- ikä
- suoritettujen opintopisteiden määrä kevään 2009 loppuun mennessä
- aiempi koulutustausta
- työssäkäynti h/vko, liittyykö työ alaan

PERSOONALLISUUS

Mielenkiinto

- Mitä harrastat, mitä teet vapaa-ajallasi?
- Miten olet päätyntä opiskelemaan tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan, oliko ensisijainen?
- Mikä tässä alassa sinua kiinnostaa, mikä on herättänyt mielenkiinnon tietojenkäsittelyä kohtaan?

Asenteet

- Minkälainen kuva sinulla on tällä hetkellä Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta?
- Arvostatko oman alasi työtä, pidätkö sitä tärkeänä, miksi?
- Oletko tyytyväinen opiskelupaikkaasi, miksi/ miksi et?
- Mitä ajattelet soveltuvuudestasi tietojenkäsittelyn koulutuksen työtehtäviin?
- Minkälaisia tavoitteita ja päämääriä olet asettanut opiskelulle, tämän tutkinnon suorittamiselle?

Tarpeet

- Pidätkö opiskelua ja tutkinnon suorittamista tärkeänä, miksi/ miksi et?
- Miten tärkeänä pidät hyviä arvosanoja, mikä on hyvä arvosana?
- Miten tärkeänä pidät kuulumista opiskelijayhteisöön?
- Koetko, että perhe tai lähipiiri asettaa odotuksia opinnoissa menestymiselle, entä työpaikka?

OPISKELU

Opiskelun sisältö ja mielekkyys

- Mitä mieltä olet suorittamiesi opintojaksojen sisällöistä?
- Mitä ajattelet opintojen mielekkyydestä ja tarpeellisuudesta?
- Mitä ajattelet opintojen haasteellisuudesta, onko riittävä vai liiallinen, miksi?
- Mitä mieltä olet käytetyistä opiskelumenetelmistä, miten tukevat opiskelua, ovatko tarkoituksenmukaisia?
- Miten koet opiskeluun liittyvän vastuun, miten vaikuttaa opiskeluusi?
- Saatko palautetta opiskelusta, keneltä?
- Onko saamasi palaute rakentavaa, auttaako pääsemään eteenpäin?

Saavutukset, eteneminen ja kehittyminen

- Miten arvioit omaa oppimistasi ja kehittymistä kohti asiantuntijuutta ja työelämää?
- Minkälaisia valmiuksia olet saanut työelämää ajatellen?
- Minkälaisissa tilanteissa olet kokenut onnistuneesi?
- Mitä mieltä olet opintomenestyksestäsi?

OPISKELUYMPÄRISTÖ

Taloudelliset ja fyysisen ympäristön tekijät

- Mitä mieltä olet fyysisestä opiskeluympäristöstä Leppävaaran Laureassa (tilat, siisteys, laitteet)?
- Millaisia vaikutuksia fyysisellä ympäristöllä on opiskeluusi?
- Mitä ajattelet opintojen järjestämisestä?
- Mitä mieltä olet opintojaksoilla opiskeluun varatun ajan määrästä?
- Mitä ajattelet laurealaisesta tavasta opiskella, sopiiko sinulle?
- Miten arvioit opiskelijan saamien (Kela) tukien ja etuuksien vaikutusta opiskeluusi, esim. riittävä opintopistekertymä vuodessa?

Sosiaaliset tekijät

- Millainen ilmapiiri opiskelijoiden välillä on?
- Miten sosiaalinen ympäristö, eli muut opiskelijat vaikuttavat opiskelumotivaatioosi?
- Mitä mieltä olet opettajien suhtautumisesta opiskelijoihin, entä työelämäkumppaneiden?
- Miten arvioit saamaasi ohjausta ja opetusta tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa?

Lopetus

- Mitkä tekijät vahvistavat opiskelumotivaatiotasi? (3asiaa)
- Mitkä tekijät heikentävät opiskelumotivaatiotasi? (3asiaa)
- Oletko miettinyt keskeyttäväsi opinnot jossain vaiheessa? Miksi, miksi et keskeyttänyt?
- Mikä Leppävaaran tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa on hyvää, entä mitä pitäisi kehittää?
- Minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on opintojen ja työn suhteen?